

RESEPTI_o

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston teologisten asiain tiedotuslehti 1/2002.

Toimitettu yhteistyössä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan ekumeniikan arkiston kanssa

- * KATSAUKSIA KIRKKOJEN
VÄLISIIN SUHTEISIIN
- * KOKOUS- JA MATKA-
RAPORTTEJA
- * MINNE MENNÄ
- * EKUMEENISIA KOULUTUS-
MAHDOLLISUUKSIA

1. KATSAUKSIA KIRKKOJEN VÄLISIIN SUHTEISIIN

Juhani Forsberg: Porvoon kirkkoyhteisön toinen kirkonjohtajien neuvottelu 7.-12.3.2002	3
The Porvoo Communion Church Leaders' Consultation	4
Suomen ev.-lut kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon väliset seitsemänneuvottelut 2001	11
Henrikin muistopäivän messu Roomassa 19.1.2002.	
Piispa Józef Wróbelin, scj ja piispa Samuel Salmen vierailu Roomassa 17.-24.1.2002	16
Pirjo Työrinoja: Ekumenia ja spiritualiteetti – birgittalaisten järjestämä kolmas ekumeeninen seminaari Farfassa 14.-18.11.2001	22

2. KOKOUS JA MATKARAPORTTEJA

Raportti KMN:ssa ortodoksien osallistumisesta käsittelevän erityiskomission kokouksesta Berefürdössä Unkarissa 15.-20.11.2002	28
Anssi Elenius: EKD:n synodin eli Saksan evankelisen kirkon kirkolliskokouksen tilannekatsaus ja ekklesiologinen itseymmärrys	35
Piispa Juha Pihkala ja pastori Tapani Rantala: Pohjoismais-saksalainen kirkkokonventti. Hallituksen kokous 7.-9.12.2001	43
Jaakko Rusama: Matkaraportti Anglican-Lutheran Societyn vuosikokouksesta Lontoossa 9.3.2002	47
Gunnar Grönbom: Arbetsgruppens (European Community Legislation) sammanträde i Bryssel 8.-9.2.2002	53

3. MINNE MENNÄ

Porvoo Day, 11-13 October, 2002. In Porvoo and in Helsinki.	56
---	----

4. EKUMEENISIA KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIA

Jari Visto: Kirkon ulkoasiain osaston ja teologisen tiedekuntien edustajat tutustumassa Pietarin teologisiin oppilaitoksiin 31.1.-3.2.2002	58
Haettavana olevat stipendit	65

????????????????Reseptio+tilauslomake

RESEPTIO/Kirkon ulkoasiain osasto, teologiset asiat
 osoite: PL 185, 00161 Helsinki, p. 09-1802 287, fax 09-1802 230
 yhteystieto: Helsingin yliopisto, p. 09-191 23025, fax 191 23033
 toimitus: Dos. Juhani Forsberg, dos. Matti Kotiranta (toimitussihteeri), dos. Antti Raunio,
 TM Antti Saarela; taitto Seija Nieminen

Porvoon kirkkoyhteisön toinen kirkonjohtajien neuvottelu 7.-12.3.2002 Tallinnassa

Juhani Forsberg

Porvoon kirkkoyhteisön toinen kirkonjohtajien neuvottelu pidettiin 7.-12.3.2002 Tallinnassa, Viron kansalliskirjaston konferenssikeskuksessa. Ensimmäinen tämänlaatuinen kokous pidettiin neljä vuotta sitten Turussa. Porvoon kirkkoyhteisöön kuuluvat Porvoon julistuksen allekirjoittaneet kirkot. Kirkkoyhteisön juoksevia asioita hoitaa vuosittain kokoontuva yhteydenpitoryhmä. Muita säännöllisesti kokoontuvia elimiä ovat Porvoon kirkkoyhteisön arkkipiispojen ja johtavien piispojen kokous sekä Porvoon kirkkoyhteisön teologinen konferenssi.

Kirkonjohtajien kokoukseen osallistuu kirkkojen johtavien piispojen lisäksi myös kirkollisten elinten maallikkojohtajia. Suomen ev.-lut. kirkosta olivat tässä ominaisuudessa mukana kirkolliskokouksen varapuheenjohtaja, lääkintäprikaatinkenraali Timo Sahi sekä Kirkon keskusrahaston johtaja Leena Rantanen. Arkkipiispa Jukka Paarma oli estynyt sairausloman takia osallistumasta, jolloin hänen sijallaan kirkkomme delegaa-

tiossa oli kirkkoneuvos Risto Cantell. Arkkipiispan kansliasta oli mukana arkkipiispan sihteeri Heikki Jääskeläinen. Teologisten asiain sihteeri Juhani Forsberg, joka on yhteydenpitoryhmän jäsen, sekä kirjeenvaihtaja-sihteeri Minna Väliaho vastasivat virolaisten kollegojensa kanssa kokouksen käytännön järjestelyistä, jotka sujuivat ongelmitta.

Neuvottelun aiheena oli "Kirkon johtaminen/johtajuus muuttuvassa maailmassa". Kokous työskenteli useiden alustusten pohjalta aivoriihenä, joka pyrki suodattamaan esiin kirkkoyhteisön jäsenkirkoille lähitulevaisuuden tärkeimpiä haasteita ja tehtäviä. Kokouksen ammatimaisena "stimulaattorina" toimi Walesin kirkon edustaja Hugh Burgess, jolla osoittautui olevan hyvä perehtyneisyys johtajuuteen liittyviin kysymyksiin myös sekulaarien instituutioiden puitteissa.

Seuraavassa on kokouksen tulokset tiivistettyinä kirkoille annettuihin suosituksiin. Lisäksi mukana on lopputiedonanto sekä Lähi-idän tilanteesta annettu julkilausuma.

THE PORVOO COMMUNION CHURCH LEADERS' CONSULTATION

Tallinn, Estonia, 7 - 12 March 2002

Briefing Document

Church leaders from the Anglican and Lutheran Churches of Northern Europe met in Tallinn, capital of Estonia from 7th to 12th March 2002.

Since 1996, the Churches of Britain and Ireland and most of the Nordic and Baltic countries have been involved in close partnership through the Porvoo Agreement. There has been regular and lively exchange between the churches at every level, and further contacts are planned, for theologians, mission and youth workers, and church leaders.

The focus of this meeting was "Church Leadership in a Changing World", and there was wide ranging discussion of what leadership meant within the Church and also whether it is realistic to talk about the Church exercising "leadership" in society. There is a conviction that this leadership in society is still vital – but that it should never again be a means of dominance or control. The Gospel must challenge the impatient and

over-simplified debates of public and political life.

We are conscious of the very different tasks that face our Churches. Some have close historic links with the state. Others such as the Baltic Churches are finding a new role and new challenges in the reconstruction of civil society after the Soviet period. We were privileged to see some of the ways this is developing in the city of Tallinn. We visited various medical and social projects working with the destitute, especially orphans, street children and the terminally ill, under the auspices of the Estonian Evangelical Lutheran Church. As we discussed Christian service in the community, we had some vivid examples before us.

On the Sunday we shared in the Eucharist celebrated in Tallinn Cathedral by the Archbishop of Estonia, Archbishop Jaan Kiivit. A sermon from Bishop Bruce Cameron, Primus of the Scottish Episcopal Church, reminded us how all Eu-

ropean Christians now shared something of the "exile" experience within a secular world, and have much to learn from the Churches of the Baltic nations.

This meeting marks a major new step in integrating the vision of the Porvoo Churches in mission and evangelism as well as ministry. We are actively exploring new forms of collaboration in training and pastoral work, in witness and theology, and we look forward with enthusiasm to learning more from each other, and sharing our testimony to the God who has called us, in the fast changing Europe of the new century.

We are deeply grateful to the Estonian Evangelical Lutheran Church for making us so much at home during these days and we commend to God the demanding work done by the Church for all the Estonian people.

The Co-Chairmen of the Porvoo Contact Group:

The Rt Revd John Neill

The Rt Revd Ragnar Persenius

Tallinn, 12th March 2002

THE PORVOO COMMUNION
CHURCH LEADERS' CONSULTATION
National Library Conference Centre Tallinn, Estonia
CHURCH LEADERSHIP
IN A
CHANGING WORLD
CONFERENCE RECOMMENDATIONS

Conference delegates met in groups to consider the common agenda of the Porvoo Churches for the next four year period.

The groups reflected on the insights gained during the conference and brought from the diverse experience of communion during the last four years. Discussion focused on the following broad areas:

1. The Church's witness in society.
2. Discipleship.
3. Church and Sign.
4. Resources and Information.
5. Outreach, engagement and service.
6. Releasing lay and ordained leadership.

A programme of action in any dimension must be related to fundamental questions about the mission and priorities of the Church. In essence, the Porvoo churches need to define the direction, rather than the destination, of their growth in communion.

- * The biggest challenge lies in how we speak of, and communicate, the direction in which we feel God is leading is. Until we are sure about our mission the priorities for action will not fall into place.
- * The most urgent area of this challenge lies in how the Church meets the charge of irrelevance to the younger generation. The charge has fundamental significance for our approach to Christian formation.
- * In so doing, the Church must be outward-looking, and consider the danger of setting up unproductive and damaging boundaries.
- * A key feature of the future mission of the Church lies in the servant role to which we are called by Christ. This diakonia underpins both the individual Christian life and the diverse forms of ministry existing and developing within our Churches.

The Conference recommends action to be undertaken by the Porvoo Churches within a number of interrelated dimensions, mindful of the mission priorities identified above:

(Many of these headings and tasks could of course apply to more than one dimension, but repetition is here avoided for the sake of simplicity. A number of these areas are already under development through our common membership of other ecumenical bodies, national and international.)

1. Action within the member churches

Diakonia and diaconate – further work on a common understanding (in tandem with the theological work of the Churches separately and in communion).

Translation and Reception of reports and research (eg: ANDREP).

Communicating Porvoo stories and telling of holy places, including places of pilgrimage.

Recognising the different ways of celebrating our identity and being open to creativity in worship and liturgy.

Integrating diaspora congregations within local churches where appropriate.

Exchange of views on key issues facing individual Churches.

Regular invitation to specialist consultations held by individual Churches

Sharing experience of Church structures and administration including stewardship of financial and other resources.

2. Action by the Contact Group (in conjunction with the Anglo Nordic Baltic Pastoral Conference)

To make major advances on the children and youth agenda proposed by the first theological conference.

To enable the voice of young people to be heard across the full range of Porvoo activity, and recognise their potential for leadership in the Churches.

To strategically evaluate the outcomes of Porvoo work across all areas.

Explore ways of resourcing Porvoo work through EU funding.

Strengthening communication across the range of electronic and other media.

Work on high quality publications.

Reception of reports and research.

Work on common understanding of key terminology.

Continual reflection on leadership, ministry and ministries and the provision of training or formation.

Link to other ecumenical agreements (eg: Concordat) and co-ordinating bodies (eg: IASCEC).

Promotion of retreats and pilgrimages.

Objectives and strategy for twinnings and evidence of ensuing benefits.

Investigate areas for the sharing of resources.

3. Formal Conferences (in conjunction with the Anglo Nordic Baltic Theological Conference)

The Gospel and mission in a secular and multicultural society (results to be fed into the process of broader ecumenical gatherings eg: WCC Commission on World Mission and Evangelism).

The vocation of the whole people of God - how lay and ordained relate.

Christian initiation and Christian nurture.

Church as 'institution' in a globalized society.

4. Specialist consultations and contact

Ethical issues: bioethics, ecology, multi-faith issues.

Encouraging contact between the new generation of leaders, and setting up models for training.

Connecting up social and environmental lobby groups across the Churches.

Spiritual guidance and formation.

Emerging ways of being Church with particular reference to leadership styles appropriate to the modern age.

Professional and voluntary spheres of service in the Church.

5. Action on a wider ecumenical level

Exchange of information and other co-operation between Porvoo representatives on other ecumenical bodies.

Encouraging the use of the Porvoo model for other ecumenical dialogues.

The Revd Sven-Bernhard Fast

The Revd Dr Charles Hill

Co-Secretaries of the Porvoo Contact Group

The Rt Revd John Neill

The Rt Revd Dr Ragnar Persenius

Co-Chairmen of the Porvoo Contact Group

Tallinn 12th March 2002

PORVOO COMMUNION CHURCH LEADERS' CONSULTATION

Tallinn, Estonia, 7 – 12 March 2002

STATEMENT ON THE SITUATION IN THE MIDDLE EAST

The representatives of the Lutheran and Anglican Churches meeting in Tallinn, the capital of Estonia from 7th to 12th of March 2002 express their deep concern at the escalating violence in the Middle East and call on religious and political leaders urgently to find ways to bring hostilities to an end and to begin negotiations for a peaceful resolution of the deep suffering being experienced on both sides of the conflict.

We wish to assure Bishop Riah, the Anglican Bishop in Jerusalem and Bishop Munib A. Younan of the Evangelical Lutheran Church of Jordan, living in Jerusalem, of our continuing prayers for them and their people and for all Christians in the Holy Land.

The Co-Chairmen of the Porvoo Contact Group:

The Rt Revd John Neill

The Rt Revd Ragnar Persenius

Tallinn, 12th March 2002

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon väliset seitsemännet teologiset neuvottelut 2001

TIEDONANTO

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon valtuuskuntien väliset seitsemännet teologiset neuvottelut pidettiin 19.-20 joulukuuta 2001 Oulun Vanhassa pappilassa.

Suomen evankelis-luterilaista valtuuskuntaa johti piispa Voitto Huotari ja jäseninä olivat pastori Irja Askola, kirkkoneuvos Risto Cantell, teol. toht. Juhani Forsberg ja tuomiorovasti Heikki Karvosenoja.

Suomen ortodoksisen kirkon valtuuskunnan johtajana oli Nikean metropoliitta Johannes ja jäseninä metropoliitta Ambrosius, pastori Heikki Huttunen, teol. maist Pekka Metso ja arkkimandriitta Andreas Larikka.

Tarkkailijoina neuvotteluihin osallistivat kirkkoherra Marino Trevisini kato-
lisesta kirkosta Suomessa ja Suomen ekumeenisen neuvoston edustajana kirk-

kokunnanjohtaja Olavi Rintala Suomen Vapaakirkosta.

Neuvottelujen avajaisissa puhuivat piispa Huotari ja metropoliitta Johannes. Piispa Huotari käsitteli paikallisten dialogien merkitystä ja korosti niissä neljää näkökohtaa.

1. Paikalliset dialogit ovat yhteinen oppimisprosessi. Ne auttavat yhtäältä toisen tunnustuksen paremmassa tuntemisessa ja toisaalta oman tunnustuksen erityispiirteiden tunnistamisessa.
2. Paikalliset dialogit antavat kaikupohjaa tunnustuskuntien laajemmille yhteisille dialogeille hyödyntämällä niiden valmistelua ja reseptiota, vastaanottoa paikallistasolla.
3. Paikallisilla dialogeilla on pastoraalinen merkitys erityisesti seka-avioliitoille.

4. Paikalliset dialogit ovat yhteistä todistusta.

Metropoliitta Johannes arvioi tähänastisten dialogien merkitystä ja totesi, että ne ovat olleet erittäin merkittäviä paikallisen yhteyden rakentumiselle ja vahvistamiselle, vaikka niissä ei ole kyetty ottamaan sellaisia teologisia askeleita eteenpäin, jotka olisivat vaikuttaneet kirkkojen rakenteisiin. Olemme kuitenkin oppineet suhtautumaan toisiimme entistä ymmärtäväisemmin ja realistisemmin. Suomen ortodoksiselle kirkolle on läntisenä ortodoksisena kirkkona ollut tavallista paremmat edellytykset ymmärtää kristikunnan muuta läntistä perinnettä. Dialogiemme merkitystä voitaisiin vahvistaa myös levittämällä niiden tuloksia entistä tehokkaammin kirkkojemme jäsenten keskuuteen.

Neuvottelut aloitettiin yhteisellä rukoushetkellä Oulun tuomiokirkossa. Toisen neuvottelupäivän aamulla valtuuskunnat osallistuivat ortodoksisen aamupalvelukseen Pyhän Kolminaisuuden katedraalissa.

Kirkon ykseyden edellytykset

Ensimmäisen neuvottelupäivän aiheena oli "Kirkon ykseyden edellytykset". Aiheesta alustivat Nikean metropoliitta Johannes ja kirkkoneuvos Risto Cantell.

Metropoliitta Johannes tarkasteli aihetta kolmesta näkökulmasta.

1. Rakenteellisen ykseyden linja, jolla tarkoitetaan konkreettista ja rakenteellista kirkollista kokonaisuutta.
2. Toiminnallisen ykseyden linja, joka on kirkkojen yhdenmukaista toimintaa tiettyjen järjestöllisten rakenteiden puitteissa yhteyden hengessä.

Tätä voidaan kutsua funktionaaliseksi linjaksi, mutta se ei vielä johda teologiselta pohjalta nouseviin rakenteellisiin muutoksiin.

3. Omaehtoisesti eli spontaanisti toimivan ykseyden tai paremminkin yhteyden linja, joka erityisesti suurten katastrofien yhteydessä saa kristityt ja kirkot toimimaan yhdessä tietyn ajan ja paikan rajojen puitteissa.

Ortodoksiselle kirkolle on olennaista käsitys "näkyvästä ykseydestä", joka ilmenee sekä kirkon opissa että sen rakenteissa. Siihen kuuluu myös yhteisesti tunnustettu virka, apostolinen suksessio sekä vihkimyksissä että oppiperinteessä, jotka ovat edellytyksiä sakramenttaaliselle ykseydelle. Yhteisen eukaristian toimittaminen ja yhteinen osallistuminen siihen ilmaisevat näkyvällä tavalla kirkon ykseyttä aina ja kaikkialla. Ykseyden edellytyksiin kuuluvat myös seitsemän ekumeenisen synodin oppilausumat ja kaanonit, jotka tukevat kirkon ja sen jäsenten uskoa ja elämää. Kuuliaisuus tätä traditiota kohtaan ei kuitenkaan ole legalistista sitoutumista kirjaimeen, vaan uskollisuutta kerran ilmaistuja tavoitteita ja periaatteita kohtaan. Paikalliset perinteet voivat olla arvokkaita, mutta niiden ja synodien arvovallan välillä on periaatteellinen ero. Muut arvovaltaiset linjaukset, kuten ekumeenisen patriarkaatin kirjeet ja niihin sisältyvät suositukset, ilmaisevat nekin osaltaan yhteyden edellytyksiä, lähinnä yhteyttä valmistlevina ja yhteyttä rakentavina toimenpiteinä.

Kirkkoneuvos Cantell tarkasteli ykseyden edellytyksiä luterilaisesta näkökulmasta. Hän rakensi alustuksensa luterilaisten tunnustuskirjojen sitoutumiselle uskontunnustukseen, jonka mukaan kirkko on "yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen". Luterilaisen reformaation tar-

koituksena ei ollut hajottaa kirkkoa vaan saada lännen katolisessa kirkossa aikaan välttämätön uudistus. Ruotsi-Suomessa uskonpuhdistus ei merkinnyt välikirkkoa menneisyyteen eikä katkosta kirkon jatkuvuuteen, jonka keskeisenä sisältönä oli mm. apostolinen suksessio uskon, opin ja viran jatkuvuutena.

Vatikaanin II konsiili toteutti suuren osan reformaation uudistusvaatimuksista. Luterilainen kirkko on opillisesti ja historiallisesti Rooman perillinen ja sen tähden luterilaisuuden itseymmärrys edellyttää tämän perinnön ja roomalais-katolisen teologian tuntemusta.

Luterilaisten tunnustuskirjojen mukaan kirkon ykseys edellyttää tunnustautumista evankeliumin puhtaaseen oppiin ja sakramenttien oikeaan toimittamiseen. Usko elää ja kasvaa Jumalan sanan ja sakramenttien varassa. Pääsakramentit ovat kaste ja ehtoollinen, mutta luterilaiset tunnustuskirjat eivät rajoita sakramenttien määrittelyä vain niihin, sillä tietyn edellytyksin voidaan niissä pitää myös esim. rippiä ja pappisvihkimystä sakramenteina. Yhteinen ehtoollinen ilmaisee täydesti olemassa olevan ykseyden, mutta se ei ole väline ykseyden saavuttamiseksi. Kasteen merkitys on perustavaa laatua kirkon ykseydelle. Luterilaisten kirkkojen ykseysmalli on "sovitettu erilaisuus", jonka mukaan kirkon ykseys edellyttää täyttä yksimielisyyttä uskon ja opin keskeisestä sisällöstä sekä erottavien tekijöiden, erimielisyyksien ja hajaannusta aiheuttavien erilaisuuksien sovittamista. Ykseyden saavuttaminen voidaan siten nähdä myös kasvavana yksimielisyytenä, askeleittain etenevänä prosessina. Tällaista menetelmää on käytetty mm. Porvoon julistuksessa ja Yhteisessä julistuksessa vanhurskauttamisopista, ja se poikkeaa esimerkiksi Leuenbergin konkordian liian kapea-alaisesta mallista.

Esitelmissä ja niistä käydyssä keskustelussa todettiin useita yhteisiä näkökohtia mm. kirkon sakramentaalisuudessa, kasteessa ja ehtoollisessa. Molemmat osapuolet käsittävät ehtoollisen ykseyden päämääräksi ja ilmaukseksi eikä sen välineeksi. Ehtoollisyhteyttä ei tule esittää ennakoivana tai pakottavana vaatimuksena. Ykseyskäsityksessä käydyssä keskustelussa todettiin, että toiminnalliset tai funktionaaliset yhteyspyrkimykset ovat hyödyllisiä, mutta eivät riittäviä. Ykseyteen kuuluu myös rakenteellinen ulottuvuus.

Kirkon diakoninen tehtävä yhteiskuntaelämässä

Neuvottelujen toisen päivän teemana oli "Kirkon diakoninen tehtävä yhteiskuntaelämässä". Aiheesta alustivat pastori Heikki Huttunen ja pastori Irja Askola.

Pastori Huttunen korosti esitelmässään, että ortodoksisen teologiassa palveleminen liittyy olennaisella tavalla eukaristiaan, joka apostolisen jatkuvuuden kautta konstituoii kirkon. Diakonia ei ole pelkästään uskon eettinen seuraus vaan itse uskon salaisuuteen kuuluva ulottuvuus. Alttarin sakramentti johtaa lähimmäisyyden sakramenttiin. Diakonian hoitamista varten varhaiskirkossa kehittyi diakonian virka, joka vakiintui kolmijakoisen viran yhdeksi säikeeksi, palvelutehtäväksi piispan rinnalla. Ensimmäisinä vuosisatoina kirkossa diakoneiksi vihittiin sekä miehiä että naisia, joilla oli erilaiset liturgiset funktiot sekä erilaisia tehtäviä liittyen sukupuolten erillisyyteen usealla arkielämän alueella.

Idän kirkon piirissä Itä-Rooman kukistumisen jälkeen diakonaatista tuli pappeuden alin aste ja diakoneista piispojen ja presbyteerien liturgisia avustajia.

Diakonia toteutui lähinnä luostareiden hyväntekeväisyytenä ja seurakuntien sisäisenä vastuunkantona.

Diakonia on elpynyt 1900-luvulla useissa ortodoksisissa paikalliskirkoissa. On alettu puhua diakoniasta "liturgiana liturgian jälkeen". Suomen ortodoksien keskuudessa diakonia liittyi 1900-luvun vaihteessa läheisesti suomenkielisen identiteetin ja sisälähetyksen kehitykseen.

Diakoniaa on pyritty tarkastelemaan eukaristisesta ekklesiologiasta ja yleensäkin eukaristiakeskeisestä ajattelusta käsin. Tällöin eukaristiasta liikkeelle lähtevä elämäntapa saa ilmauksensa oman yhteisön "mikrodiakoniassa" ja globaalissa "makrodiakoniassa". "Mikrodiakonia" on ollut ortodoksille elämälle ja ajattelulle tyypillisempää kuin "rakenteellista syntiä" pohtiva poliittinen analyysi, "makrodiakonia".

Diakonian haasteita nykymaailmassa ovat ihmisten elämän pirstoutuminen, yksilön vapautta korostava individualismi ja hedonistinen kulttuuri. Tämä kehitys johtaa talouden, politiikan ja ekologian tutkijoiden mukaan siihen, että globaaleja ongelmia ei pystytä ratkaisemaan vain makrodiakonian avulla vaan siihen tarvitaan ratkaisuja "mikrodiakonian" tasolla. Kirkolla on valmiina paikallisuuden ja globaalisuuden sisältävä malli omassa pyhässä traditiossaan.

Pastori Askola tähdensi esitelmässään, että diakoninen ulottuvuus on osa kirkon olemusta lähetyksen ja todistuksen ohella eikä vain valinnanvarainen vaihtoehto kirkon toiminnassa. Palvelu on keskeinen osa Jeesuksen opetusta, ja Uuden testamentin kirjeissä diakonia saa organisoituja muotoja säilyttäen sekä liturgisen että sosiaalisen ulottuvuuden.

Luther korosti voimakkaasti lähimmäisenrakkautta uskon hedelmänä. Tämä johti osaltaan myös yhteiskunnallisen köyhänhoitojärjestelmän perustamiseen. Myös Lutherin kirkkokäsityksessä on vahva palvelun ulottuvuus. Kirkko on "parantumattomien ihmisten sairaala" ja Kristuksen valtakunta on "alituista toinen toistensa kantamista".

Kristuksen samastuminen kodittoman, sairaan ja vangin osaan (Mt 25) merkitsee, että arkinen palvelutyö saa hengellisen ulottuvuuden. Jumalan palvelemisen ja diakonian luovuttamaton yhteys toteutuu myös seurakunnan jumalanpalveluksessa ja sen eri osissa.

Kirkon diakoninen ulottuvuus merkitsee myös puhevaltaa ja -vastuuta suhteessa yhteiskuntaan. Yhteiskuntakriittisyys, ihmisen ja luomakunnan puolesta puhuminen, on osa kirkon diakoniaa. Erityisen tarpeen tämä on silloin, kun osallistuminen ja demokratia on uhattuna ja kansalaisten epäarvoistuminen etenee.

Kansalaisyhteiskunnan varjeleminen ja rakentaminen antaa diakonialle useita käytännön toimintamahdollisuuksia:

- Diakonia on menetelmiltään ja tavoitteiltaan yhteisöllistä ja yhteistyötä tuottavaa.
- Diakonian tehtävänä on puolustaa eri tavoin syrjäytyneiden ihmisten ihmisarvoa.
- Diakonian tehtävänä on säilyttää yhteiskuntamme paikkana, jossa myös vanhuksilla, sairaille ja uupuneilla on olemassaolon oikeus.
- Diakonialla on runsaasti erilaisia voimavaroja kansalaisyhteiskunnan tukemiseen.

- Diakonia ei ole vain paikallista avustustoimintaa, vaan siihen kuuluu maailmanlaajuinen vastuu.
- Diakonia ei ole puolueetonta, vaan valintatilanteissa se antaa etusijan köyhille.
- Yhteiskuntamme ja sen kansalaiset tarvitsevat mahdollisuuksia tehdä hyvää. Diakonia tarjoaa heille mahdollisuuden oman ihmisyytensä vahvistamiseen.
- Diakonian ja oikeudenmukaisuuden puolesta puhuminen ja toimiminen kuuluvat yhteen.
- Yhteiskunta tarvitsee diakoniaa muistuttamaan siitä, että yhteiskunta tarvitsee kaikkia jäseniään.

Pidetty esitelmät ja niiden pohjalta käyty keskustelu ilmensivät osapuolten perinteisten lähestymistapojen eroja, mutta myös monia liittymäkohtia ja yhteisiä haasteita. Molemmat kirkot pitävät tärkeänä diakonian, kirkon olemuksen, jumalanpalveluksen ja eukaristian yhteenkuuluvuutta. Ortodoksisessa perinteessä diakonin virka on osa kirkon kolmisäikeistä virkaa, kun taas luterilaisessa kirkossa diakonin virka on karitatiivinen tehtävä. Molemmissa kirkoissa keskus-

tellaan samalla siitä, miten diakonia virran katveeseen jääneitä ulottuvuuksia voitaisiin vahvistaa. Molemmat osapuolet näkivät yhteiskunnan pirstoutumisen, ylikorostuneen individualismin ja ihmisten syrjäytymisen haasteena, joka johtaa kirkkoja tutkimaan, miten ne voisivat toimia yhteiskunnassa eheyttävänä voimana ja syrjäytyneiden puolesta puhujina ja toimijoina. Molemmat osapuolet katsoivat, ettei kirkkoilla ole edellytyksiä antaa kaikkiin yhteiskunnallisiin ongelmiin yksityiskohtaisia ohjeita tai neuvoja, vaan antaa omista lähtökohdistaan tukea niille asiantuntijoille ja vastuunkantajille, joista useat ovat kirkkojen jäseniä, heidän kutsumustehtävissään.

Neuvottelujen jatkaminen

Yhteisiä teologisia oppikeskusteluja päätettiin jatkaa. Seuraavat neuvottelut pidetään kahden vuoden päästä Suomen ortodoksisen kirkon toimiessa isäntänä. Neuvottelujen teologiseksi aiheeksi sovittiin "Pyhitys ja kilvoitus" sekä eettiseksi aiheeksi "Väkivalta perheissä ja lähisuhteissa".

Oulussa, 20. joulukuuta 2001

Henrikin muistopäivän messu Roomassa 19.1.2002

**Piispa Józef Wróbelin, scj ja piispa Samuel Salmen vierailu
Roomassa 17 – 24.1.2002**

Piispa Samuel Salmi vieraili yhdessä piispa Józef Wróbelin (Katolinen kirkko Suomessa) Roomassa 17-24.1.2002. Pyhän Henrikin muistopäivänä (19.1.2002) piispa Wróbel toimitti messun, jossa piispa Salmi saarnasi, Santa Maria Sopra Minervan basilikassa. Paavi Johannes Paavali II otti piispat vastaan Henrikinpäivänä. Ennen Paavin vastaanottoa Vatikaanin kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston johtaja kardinaali Walter Kasper keskusteli piispojen ja messussa avustaneen kuoron jäsenten kanssa. Matkaan liittyi edellisten lisäksi piispa Salmen toimittama suomalainen messu sekä Suomen edustustojen ja eri yhteisöjen järjestämiä vastaanottoja ja tapaamisia.

Yleistä

Luterilaisten ja katolisten yhteisestä Pyhän Henrikin muistopäivän messusta Santa Maria Sopra Minervan kirkossa Roomassa on muodostunut merkittävä kristittyjen ykseyden rukousviikon tapahtuma. Tämä perinne alkoi jo vuonna 1943, jolloin Göran Steniuksen aloitteesta pidettiin rukoushetki Santa Maria Sopra Minervan kirkon kappelissa Suomen maan ja kansan puolesta. Uuden alun ja ekumeenisen ulottuvuuden tämä

perinne sai vuonna 1985, kun Suomen arkkipiispat John Vikström ja Johannes sekä piispa Verschuren toimittivat tämän rukouspalveluksen (9.1.1985).

Vuoden 1992 Pyhän Henrikin juhlapäivänä Suomen arkkipiispat John Vikström ja Johannes sekä piispa Verschuren siunasivat kirkkojensa yhteisenä lahjana käyttöön Pyhän Henrikin patsaan. Sen on veistänyt paroni Gustav de la Chapell:n lahjoittamasta jalavasta taiteilija Sakari Pykälä.

Pyhän Henrikin muistopäivän messu pidetään vuorovuosin luterilaisen ja katolisen tradition mukaan. Tänä vuonna messun toimitti Suomen katolisen kirkon uusi piispa Józef Wróbel ja saarnan piti Oulun hiippakunnan piispa Samuel Salmi. Muistopäivän messussa ja muissa vierailun aikana järjestetyissä tilaisuuksissa avusti Sofia Magdalena -kuoro Oulusta, jota johti Markku Liukkonen sekä urkuri Maija Tynkkynen. Piispa Wróbelin avustajana toimi matkan aikana Katolinen kirkko Suomessa tiedotuskeskuksen johtaja Tuomo T. Vimpari ja piispa Salmen avustajana Ilkka Mäkelä.

Ekumeeninen lounas (18.1.2002)

Suomen Italian suurlähettiläs Dieter Witzthum puolisoineen oli kutsunut suomalaiset piispat ja valtuuskunnan sekä ekumeenisia vieraita Roomasta perinteiseen suurlähettilään residenssissä järjestettyyn lounastilaisuuteen. Tervetulopuheessaan suurlähettiläs Witzthum kiinnitti huomiota ekumenian myönteisiin vaikutuksiin myös kansainvälisessä politiikassa. Hän tervehti ilolla, että suomalaiset, eri kirkkokuntia edustavat piispat vuosittain matkustavat Pyhän Henrikin päivänä Roomaan ja näin näkyvällä tavalla ovat edistämässä kristittyjen ykseyttä maailmassa. Kiitospuheen vieraiden puolesta piti piispa Samuel Salmi.

Birgittalaissisäryhteisön ekumeeninen rukoushetki (18.1.2002)

Birgittalaissisarten kristittyjen ykseyden rukousviikkoon liittyvässä ekumeenisessa rukoushetken johti kardinaali Edward Idris Cassidy. Puheessaan hän totesi mm. että meillä kristityillä on uskos-

samme yhteisinä niin paljon enemmän yhdistäviä ja perustavaa laatua olevia tekijöitä kuin niitä, jotka erottavat meitä. Emme kuitenkaan halua väheksyä niitä, mutta niiden tulisi kannustaa meitä kohti täyttä ykseyttä, jota Herramme Jeesus Kristus rukoili kirkolleen: "Ut unum sint"!

Rukoushetken jälkeen järjestetyn vastaanoton yhteydessä käydyssä keskustelussa tuli esille suomalaisen kunniamerkin anominen hiljattain Vatikaanin kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston johtajan virasta eläkkeelle siirtyneelle kardinaali Cassidylle. Suomen evankelis-luterilainen kirkko olisi luonteva aloitteentekijä. Suomen Vatikaanin suurlähettiläs Antti Hynninen olisi valmis puoltamaan hanketta. Käytännön järjestelyihin tulisi ryhtyä hyvin pikaisesti, koska kardinaali on siirtymässä Australiaan vielä kuluvan vuoden aikana.

Vuonna 2003 tulee 700 vuotta Pyhän Birgitan syntymästä ja sen johdosta järjestetään 3.6.2003 virallinen muistojuhla Vadstenassa. Pääjuhla järjestetään kuitenkin jo lokakuussa 2002 (7.10.2002) Pietarin kirkossa paavin läsnäollessa. Pääjuhlan ohjelmaan liittyy Pyhän Birgitan elämää ja merkitystä käsitteleviä seminaareja sekä konsertteja. Rooman birgittalaissisaret toivoivat, että juhlassa vierailisi suomalaisia muusikkoja ja kuoroja, jotka esittäisivät mm. birgittalaisihymnejä.

Vaivaisukkonäyttely (18.1.2002)

Arkkitehti Kaija Santaholman kokooman "Vaivaisukot" -näyttelyn avajaiset Roomassa (18.1.2002) kokosi runsaan joukon italialaisia Suomen ystäviä Vatikaanin Palazzo della Cancellarian edustaviin näyttelytiloihin. Piispa Samuel

Salmi avasi näyttelyn, jossa oli esillä 32 vaivaisukkoa 19–26.1.2002 välisen ajan.

Vatikaanin kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto ja paavi Johannes Paavali II vastaanotto (19.1.2002)

Vatikaanin kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston johtaja kardinaali Walter Kasper kutsui suomalaisen delegaation ja Sofia Magdalena -kuoron lyhyeen keskustelutilaisuuteen ennen paavi Johannes Paavali II:n vastaanottoa. Lämminhenkisessä tilaisuudessa käsiteltiin mm. seuraavia asioita:

Kardinaali Kasper totesi, että roomalaiskatolinen kirkko on etsimässä uutta vaihetta ekumeenisessa työssään. Tässä tilanteessa on tarpeen päivittää Vatikaanin toisen ekumeenisen konsiilin jälkeisen ekumeenisen työn tulos, jota ykseyden neuvosto pitää työnsä keskeisenä haasteena. Työn tulokset tulisi arvioida ja tehdä niistä käytännön johtopäätökset. Tällainen implementaatio on tärkeää kirkon kaikilla tasoilla: maallikot, piispat ja papisto, teologinen tutkimus.

Luterilaisten kirkkojen ja katolisen kirkon välisissä suhteissa yhteinen julistus vanhurskauttamisesta tulisi saattaa "ruohonjuuri tasolle"; tämä merkitsee julistukseen liittyvän teologisen työn tulosten kansanomaistamista seurakuntien tasolle. Mikäli näin ei toimita arvokkaat tulokset jähmettyvät kirkkojen ylätasolle. Process of reception is necessary!

Roomalaiskatolisen kirkon ja luterilaisten kirkkojen välille tulisi luoda lisää "kohtaamisia" – tutustumista toinen toisiimme arkisella tasolla. Tämä merkitsee myös molempien kirkkojen oman identiteetin tutkimista ja vahvistamista. Lisäksi tällainen "arkinen" ekumeeninen

työskentely vaikuttaa myös osana kunkin kirkon oman identiteetin kehittymiseen. Erityisen tärkeää tällainen työskentely on kirkkojen nuorisotyössä. Dialogy of life!

Kardinaali Kasper totesi, että Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on todellinen piispuus ja mm. tämän vuoksi roomalaiskatolisessa kirkossa Suomen kirkolla on aivan erityinen asema. Tätä seikkaa myös paavi korosti puheessaan yksityisellä vastaanotolla. Tässä yhteydessä hän myös lämpimästi muisteli ekumeenista messua Turun tuomiokirkossa ja vierailuaan Suomessa v. 1989.

Puheessaan Paavi Johannes Paavali II totesi, että olemme Pyhän Hengen johdatuksessa saavuttaneet paljon ekumeenisessa työskentelyssämme, mutta edelleen meidän tulee olla kuuliaisia Pyhälle Hengelle ja viedä työmme tulokset käytännön tasolle. Yhdessä eläen ja rukoillen löydämme yhteisen tien. Asenteiden muuttuminen vie aikaa ja näin ollen keskusteluamme kaikilla tasoilla tulee jatkaa.

Suomalaisen delegaation vierailun yhteydessä Vatikaanin ykseyden edistämisen neuvostossa kardinaali Kasper toi esille halunsa vieraillla Suomessa sopivana ajankohtana. Hänen avustajanaan toimiva isä Mathias Türk vahvisti tämän ja kertoi kardinaalin odottavan Suomen kirkkojen kutsua vierailun toteuttamiseksi. Piispa Wróbel on jo osaltaan varautunut vierailun järjestämiseen vuoden 2003 aikana. Oulun hiippakunnan piispa Salmi totesi Oulun hiippakunnan olevan tarvittaessa valmis osallistumaan vierailun järjestelyihin KUN:n toivomalla tavalla. Myös Suomen suurlähettiläs Pyhän Istuimen luona, Antti Hynninen, on huomionnut kardinaalin toiveen Suomen vierailusta ja suurlähetystö on ot-

tanut tämän vierailun mahdollisuuden huomioon toimitasuunnitelmissaan.

Pyhän Henrikin muistopäivän messu (19.1.2002)

Pyhän Henrikin muistopäivän suomalainen ekumeeninen messu vietettiin perinteiseen tapaan Santa Maria Sopra Minervan basilikassa. Tänä vuonna vuorossa oli katolinen messu, jonka selebranttina oli piispa Józef Wróbel SCJ (Katolinen kirkko Suomessa) ja Oulun hiippakunnan piispa Samuel Salmi saarnasi.

Juhlamelessa avusti Oulun tuomiokirkkoseurakunnan Sofia Magdalena -kuoro, jota johti Markku Liukkonen, ja urkuri Maija Tynkkynen, joka soitti päätösmusiikin.

Messuun osallistuivat Vatikaanin ykseyden neuvoston edistämisen neuvoston eläkkeelle siirtynyt puheenjohtaja kardinaali Edward Idris Cassidy ja nykyinen puheenjohtaja kardinaali Walter Kasper, neuvoston sihteeri piispa Marc Quellet PPS sekä Vatikaanin kulttuurikomission puheenjohtaja, arkkipiispa Francesco Marchisano. Ekumeenisina vieraina messuun osallistuivat anglikanikirkon (isä Jonathan T. Boardman), Italian luterilaisen kirkon (pastori Hans Michael Uhl) ja Ruotsin kirkon (pastori Willy Haag) edustajat. Tilaisuuteen osallistuivat myös Suomen uusi suurlähettiläs Pyhän Istuimen luona Antti Hynninen puolisoineen ja Suomen Italian suurlähettiläs Dieter Vitzthum puolisoineen.

Ekumeenisen messun jälkeen birgittalaisisaret olivat järjestäneet vastaanoton, johon he kutsuivat kaikki messuvieraat. Kutsuvieraiden lisäksi näihin tilaisuuksiin osallistui poikkeuksellisen paljon (n. 100) Italian suomalaisia ja

Roomassa vierailevia suomalaisia ja Suomen ystäviä.

Suomalainen messu ja tapaamiset suomalaisyhteisön edustajien kanssa (20.1.2002)

Sunnuntaina 20.1.2002 pidettiin suomalainen messu yhdessä Rooman evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa. Piispa Samuel Salmi toimitti messun, jossa häntä avustivat pastori Hans-Michael Uhl, kirkkoherra Willy Haag ja rovasti Ilkka Mäkelä.

Jumalanpalveluksen jälkeen Rooman Suomi-seura ja Rooman evankelis-luterilaisen seurakunnan suomalaiset jäsenet olivat järjestäneet kirkkokahvitilaisuuden, jonka yhteydessä käydyissä keskusteluissa suomalaiset pyysivät, että kristittyjen ykseyden rukousviikon tilaisuuksien lisäksi järjestettäisiin suomalaisia messuja ja hengellisiä tilaisuuksia myös muina aikoina vuodessa.

Tässä ja myöhemmin (21.1.2002) Casa Valdesessa käydyssä keskustelussa tuli esille, että kirkollisten tilaisuuksien käytännön järjestämisessä on hieman ongelmia Rooman Suomi-seuran ja Rooman evankelis-luterilaisen seurakunnan toimintaan aktiivisesti osallistuvien suomalaisten välillä. Molempien ryhmien taholta tuotiin esille Rooman suomalaiset toivoisivat jatkuvuutta kirkolliseen elämään esimerkiksi siten, että sama pappi vierailisi Roomassa muutaman kerran vuodessa ja kukin vierailu olisi riittävän pitkä myös sielunhoitoa ja kirkollisia toimituksia varten. Näitä vierailuja voisi olla esimerkiksi 3-4 vuodessa. Sovittiin, että Rooman suomalaiset laativat lyhyen toimitasuunnitelman, jonka jälkeen kirkon ulkosuomalaistyö pyrkii löytämään papin, joka voisi sitoutua vierailuohjelmaan ja määrärahojensa puitteissa rahoittamaan ohjelman.

Kirkollisten tilaisuuksien pitopaikka on myös osaltaan jakanut Rooman suomalaisia: Italiaan hyvin integroituneet suomalaiset pitävät Rooman evankelis-luterilaisen seurakunnan tilaisuuksia sopivana suomalaisten tapaamispaikkana kun taas myöhemmin Roomaan muuttaneet toivoisivat läheisempää yhteyttä Suomen kirkkoon ja pohjoismaiseen yhteyteen, jolloin luonteva kirkollisten tilaisuuksien pitopaikka olisi birgittalaisarten St. Katarina -kappeli. Tähän oli kiinnittänyt huomiota myös Rooman Ruotsalaisen seurakunnan kirkkoherra Willy Haag ja lupasi osaltaan tukea suomalaisia kirkollisten tilaisuuksien järjestämisessä. Tämä tarjous tulee hyvin ajankohtaiseen tilanteeseen, sillä Rooman evankelis-luterilaisen seurakunnan pappi Hans-Michael Uhl on syksyllä 2002 palaamassa Saksaan.

Villa Lante (21.1.2002)

Suomen suurlähettiläs Pyhän Istuimen luona Antti Hynninen ja Suomen Rooman-instituutin johtaja dosentti Christian Krötl olivat järjestäneet suomalaiselle delegaatiolle tutustumiskäynnin ja lyhyen vastaanoton Villa Lanten tiloihin. Vastaanoton yhteydessä suurlähettilään kanssa käytiin lyhyt keskustelu suomalaisen kunniamerkin myöntämisestä kardinaali Edward Idris Cassidylle. Suurlähettiläs Hynninen lupasi selvittää hankkeen protokollaan liittyvät asiat. Keskustelussa todettiin, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko olisi luontevin aloitteentekijä ja suurlähettiläs puoltaisi kunniamerkin myöntämistä. Hankkeessa tulisi edetä varsin nopeasti, sillä kardinaali Cassidy on ilmoittanut siirtyvänsä Australiaan vuoden 2002 loppupuolella.

Suurlähettiläs osallistui hyvin laajasti piispa Salmen ohjelmaan. Näiden tapaa-

misten yhteydessä hän hyvin innostuneena totesi, että Vatikaanin ja paavin merkitys yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa on paljon suurempi kuin on aiemmin ajatellut. Tästä johtuen hän on päättänyt kirjoittamaan, aiemmasta käytännöstä poiketen, oman, erillisen toimintasuunnitelman Vatikaania varten. Suunnitelmansa hän lupasi lähettää KUO:lle mahdollisia kommentteja varten!

Communita di S. Egidio (21.1.2002)

Piispa Salmi vieraili Communita di S. Egidio -järjestön iltahartaus- ja yhteisön iltateriatilaisuudessa Santa Maria -kirkossa Transteveressa. Dr. Leonardo Emberti esitteli järjestön toimintaa: Communita di S. Egidio on seurakuntalaisten aktiivisuuden varassa toimiva hyväntekeväisyysjärjestö, jolla on toimintaa yli 30 paikassa eri puolilla Roomaa. Jokainen näistä yhteisöistä harjoittaa paikallista diakoniatointia omalla alueellaan. Yhteisöjen toimintaan kuuluu päivittäinen iltahartaus ja yhteinen iltateriatilaisuus, joka samalla palvelee paikallista yhteisöä (lähikorttelien asukkaita) tarjoten mahdollisuuden edulliseen ateriaan ja sosiaaliseen yhteyteen. Korttelikahvilan tapaan toimiva ateriapalvelu tarjoaa myös työpaikkoja työmarkkinoilta syrjäytyneille. Paikallisen toiminnan lisäksi yhteisö osallistuu monin eri tavoin kansainväliseen diakoniaan, rauhantyyöhön ja uskontodialogiaan.

Assisi (22.1.2002)

Piispa Salmi ja Sofia Magdalena -kuoro tekivät matkan Paavin vierailuun valmistautuvaan Assisin kaupunkiin. Paavi Johannes Paavali II oli kutsunut yli 300

kristillisten ja ei-kristillisten uskonto-
kuntien edustaa 24.1.2002 Assisiin "rau-
han pyhiinvaellukselle terrorismin, vi-
han ja aseellisten selkkausten pilvien
karkottamiseksi".

Paluumatkalla Roomaan piispa Salmi ja
kuoro tutustuivat myös Perugian histo-
rialaiseen kaupunkiin.

Suosituksia:

KUO ryhtyisi tarpeellisiksi katsomiinsa
toimenpiteisiin kardinaali Walter Kaspe-
rin Suomen vierailun järjestämiseksi
vuoden 2003 aikana.

KUO ryhtyisi tarpeellisiksi katsomiinsa
toimenpiteisiin, jotta Vatikaanin kristit-
tyjen ykseyden edistämisen neuvoston
johtajan virasta hiljattain eläkkeelle siir-
tyneelle kardinaali Cassidylle myönnet-
täisiin suomalainen kunniamerkki.

KUO ottaisi toiminta- ja matkasuunni-
telmissaan huomioon birgittalaissarten
700-vuotisjuhliin liittyvät tilaisuudet.

20.2.2002 / Ilkka Mäkelä

Ekumenia ja spiritualiteetti – birgittalaisten järjestämä kolmas ekumeeninen seminaari Farfassa 14-18.11.2001

Pirjo Työrinoja

“Ekumenia ja spiritualiteetti” oli birgittalaisjärjestön kolmas ekumeeninen symposium. Tämänkertaisen seminaarin rakenne poikkesi aikaisemmista kokoon-tumisista. Pelkkien luentojen lisäksi jokainen istunto aloitettiin meditaatiolla ja kokousväki osallistui tiiviisti pidettyihin messuihin.

Birgittalaisjärjestöhän aloitti symposium-sarjansa “III vuosikymmentä Vati-kaanin 2. konsiilista” ja jatkoi kirkkoa ja etiikka käsittelevällä kokouksella. Nyt pyrittiin tuomaan ykseysliikkeen syvät kysymykset ja kasvavien karis-maattisten maallikkoliikkeiden näkö-kannat yhteen.

Osanottajapohjaa oli myös laajennettu. Kaukaisin osanottaja oli New Yorkin arkkimandriitta Eugene Pappas, jonka seurakunta on syyskuun 11. päivänä sor-tuneiden tornien lähetyvillä. Erityisesti katolisten maallikkoliikkeiden ja ruot-

salaisten helluntailaisten mukanaolo oli uutta. Yhtään italialaista tai saksalaista luterilaista kokousväkeen ei kuitenkaan kuulunut. Tukholman hiippakunnan ka-tolinen piispa Anders Arborelius Ruot-sista johti aamuisin pidettyjä ehtoollis-messuja. Uutta oli se, että jokaisen is-tunnon alussa useat osanottajat mukaan lukien allekirjoittanut pitivät meditaatio-hetkiä. Tällä kertaa symposiumin tarkoi-tus oli tutkia spirituaalisuutta ja sen muotoja tienä kristittyjen ykseydelle. Aihetta käsittelevät luennot kietoutuivat myös kristittyjen yhteiseen rukoukseen *Veni sancte spiritus*.

*Tule Pyhä Henki,
ja lähetä taivaallisen valosi säteily.
Tule, köyhien Isä.
Tule, lahjojen antaja.
Tule sydänten valo,
sinä paras lohduttaja,
sielun suloinen vieras ja lämpö.
Työssä sinä olet lepo,
helteessä virvoitus,
murheessa lohdutus.
Oi ihmeellinen valo,
täytä uskollistesi sydämen syvyydet.
Ilman sinua, Henki,
ei mikään ole ihmisessä puhdasta.
pese se mikä on likaista,
kastele se mikä on kuivaa,
paranna se, mikä on haavoittunut.
Murra se, mikä on kovaa,
lämmitä se, mikä on kylmää.
Etsi kaikki eksyneet.
Anna uskovillesi, sinuun luottaville, py-
hät lahjasi.
Anna uskon vahvistus,
anna autuas loppu,
anna ikuinen ilo.*

Prof. Sven-Erik Brodd (Ruotsi) esitti analyyttisen katsauksen spiritualiteettiin ja ajan ilmiöihin. Luterilaisuuden hahmottamisessa on hänen mukaansa keskeistä se, miten Luther persoonana ymmärretään. Kaikkialla hänen ideoidensa mukaan ottaminen ei niinkään ollut vakaumuksellista kuin poliittista. Sekularisaatio ja *new age* sekä muiden uskontojen kohtaaminen ovat uusia ja akuutteja yhteisiä haasteita kirkkoille. Kristittyjen tulisi pikemminkin esiintyä yhdessä näillä kohtaamisareenoilla kuin jakaantuneina eri plokkeihin.

Prof. Patrick Fintan Irlannista alusti aiheesta "Spiritualiteetti ja kirkon ykseys – spiritualiteetti teologisena oppiaineena". Hänen mukaansa spiritualiteetti jo olemukseltaan on ekumeenista. Tosin aihetta voitaisiin tarkastella myös monikulttuurisesti, mutta aihe rajataan Fin-

tanin esityksessä (kuten koko symposiumissa) kristinuskon piiriin. Spiritualiteetti viittaa hänen mukaansa erityisesti kolmeen tasoon: 1. henkilön fundamentaaliseen ominaisuuteen, 2. koettuun elämykseen, joka aktualisoi spirituaalisen kokemuksen ja 3. akateemiseen spirituaalisuutta tarkastelevaan tutkimusalaan.

Kaniikki Donald Allchin (Wales) puhui Grundtvigin hymnologiasta otsikolla luterilainen panos kirkon ykseyteen. Grundtvigin merkitystä ja hänen vaikutustaan ei Suomessa samassa mitassa tunneta kuin muissa pohjoismaissa. (Vrt. Suomen ev.lut.kirkon virsikirjasta löytyy viisi Grundtvigin sanoittamaa virttä: 73, 197, 229, 243 ja 446).

Allchinin analyysin mukaan Grundtvigista löytyy myös syvä katolinen painotus, hänen mariologiansa on puhuttelevaa ja Pyhän Hengen korostuksessa häntä on vaikea ylittää. Vaikkakin hänestä löytyy kriittisyyttä katolista instituutiota kohtaan – Allchinin mukaan hänellä esiintyvät kaikki protestanttiset kliseet ennakkoluulot koskien katolisuutta – löytyy hänestä myös huomattavaa läheisyyttä koskien spiritualiteetin ymmärtämistä, Pyhän Hengen merkityksen korostamista ja mariologiaa. Grundtvig Allchinin mukaan on suuri ykseyden puolesta puhuja.

Ansgar, Grundtvig, Luther – heistä kaikista löytyy uskollisten tulkitsijoiden joukko, joilla on huomattavia yhteisiä korostuksia. He omalla tavallaan ovat yhden pyhän apostolisen ja katolisen kirkon edustajia ja samalla heistä löytyy todistajien ketju eri kristikunnan haaroista. Jos todella pohdittaisiin syvästi heidän ajatteluaan, löydettäisiin yhtymäkohtia ja samuutta. Allchin oli myös erittäin tietoinen suomalaisesta Luther-tutkimuksesta ja esityksessään hän antoi

siitä varsin huomattavaa arvostavaa palautetta. Suomalaisen Luther-tutkimuksen korostukset vanhurskauttamisesta tulevat Allchinin mukaan lähelle Grundtvigia. Hänen tuotannossaan korostuu myös Abraham uskon isänä, Johannes Kastaja toivon tuojana ja Maria sydänten kuningattarena. Maria on niin miesten kuin naistenkin – kaikkien uskovien esikuva. Hän on ainutlaatuisella tavalla julistamassa, ei korokkeelta käsin, mutta äidin ja yleensä ihmisen sydämen syvyydessä Kristuksen ainutlaatuisuutta. Mariassa tulevat esille ykseys ja usko esikuvallisella tavalla. Reformaation kirkkoilla on Allchinin mukaan paljon opittavaa ortodoksisilta ja katolisilta kirkkoilta. Ekumenian laaja ymmärtäminen näkee eri korostukset rikkaute-na, ei kilpailemassa toistensa kanssa. Myös muiden uskontojen myyttien tunteminen voisi syventää Maria-ymmärrystämme. Valitettavaa yhdenmukaisuutta löytyy siitä, miten eri kulttuurit ovat torjuneet naisten lahjoja, niin Eevan kuin Mariankin. Nämä lahjat tulisi tuoda piilosta esiin. Mariologian uudelleen näkeminen voisi olla myös yhdistävä polku. Myös Lutherin Magnificat-selitys on monille luterilaisille edelleen tuntematon. Katolilaiset puolestaan voivat kysyä itseltään, miten muuten niin ekumeenisen Vatikaanin toinen konsiilin asiakirjat sisältävät vain vähän mariologiaa.

Allchinin mukaan usein ollaan rationaalisuuteen vedoten jätetty käsittelemättä tunteita koskettava naiseuden elementti kirkon elämässä. Poikkeuksen muodostava ja Yhdysvalloissa toteutunut luterilaisten ja katolisten välinen dialogisarja koskien juuri Mariaa ja pyhimyksiä on myös jätetty vähälle huomiolle. Edellä mainittujen korostusten lisäksi Grundtvig maalaa eteemme myös enkelit ja koko enkeliopin. Näitä tutkimalla – sanojen ja oppien lisäksi – voisimme lä-

hestyä uskoa kuvameditaatioiden ja taiteen välityksellä. Jumalallinen kauneus, hyvyys ja ylistys eri keinoin voisivat tulla luovemmin kirkkoissamme esiin. Grundtvigilla löytyy myös kieltämättä ajan romanttisväritteinen naiskuva, joka asettaa naiset lähemmäksi taivasta kuin miehet, mutta ei juurikaan sisällä yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia. Allchin päätti entusiastisen alustuksensa vetoomukseen: Niin naisten kuin miestenkin tulee muuttua marioiksi.

Yksi alustajista eli Bosen ekumeenisen luostarin priorin Enzo Bianchi oli sairas-tunut. Hänen puheenvuoronsa luettiin kokouksessa. Hän toi esiin seuraavia näkökulmia teemaan: "Spiritualiteetti" sinänsä ei ole raamatullinen käsite, vaan se on kristikunnan luomus 500-luvulta. Korinttilaiskirje kyllä erityisesti puhuu "elämästä Hengen mukaan". Kristillisessä elämässä kuuntelemisella on hyvin keskeinen merkitys isä Enzon mukaan. Rukouksen dynamismi voi vaikuttaa, jos annamme samalla rakkauden toteutua teoissamme. Kristillinen etiikka on ymmärrettävä kuuntelemisen ja nöyrytyksen kautta. Hänen mukaansa pääsiäismysteeri opettaa meille, että elämän ydin on Jumalan lahjassa ja sen vastaanottamisessa – kaikki jakaminen ja antaminen juontuu saamisesta. Myös ehtoollisessa tämä tulee kirkkaasti esiin; ylistämme Jumalan tekoa ja vastauksemme on kiitollisuus. Olemme Jumalan edessä ja vain tämän tietoisuuden koskettamina olemme myös aidosti suhteissa toinen toisiimme. Ehtoollisen syvä ymmärtäminen voi edelleen isä Enzon mukaan opettaa meille, mikä on todella inhimillistä. Ehtoollinen, ylistys ja palvelu kuuluvatkin hänen mukaansa yhteen. Myös magisterium opettaa, että rakkaus on teko. Ylösnousemusenergia on hänen mukaansa aina suhteessa yhteisöön. Ehtoollisen tulisi muokata meitä, eikä mei-

dän manipuloida sitä. Tämä on myös Jeesuksen esimerkki meille (jalkojen pesu, ehtoollisessa "teidän puolestanne annettu ja vuodatettu"). Vihollinen taas tappaa sydämen ja sielun ja sulkee silmät toisten huomioimiselta.

Ehtoollinen puolestaan on Enzo Bianchin mukaan suuri hyväksymisen ateria. Joka kokee syntien anteeksiannon, tuntee samalla totaalisen hyväksynnän. Tämän tulisi heijastua myös kirkkojen välillä. Kaikenlainen syrjintä kirkkoissa ja ehtoolliselle päästämisessä tulisi syvästi selvittää kirkkoissa. Haaste, mitä tämä analyysi todella merkitsisi yhteisössämme, on vielä kohtaamatta. Hänen mukaansa ehtoollinen tuo meille velvollisuuden olla erilaisuuden ymmärtäjiä. Myös kaikki erimielisyydet tulisi sopia ennen ehtoolliselle tuloa, koska se on myös meidän sovituksemme ateria. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, keräykset köyhille ja kärsiville ovat myös erottamaton osa ehtoolliselle kokoontuvan yhteisön elämää.

"Eivätkö meidän sydämemme palaneet meissä!" -otsikolla helluntailiikkeen edustaja Peter Halldorf Ruotsista alusti kirkkoisista ja mystikoista haasteena helluntailaiselle spiritualiteetille. Esityksensä aluksi hän valotti helluntailiikkeen syntyhistoriaa 1900-luvun alkuvaiheissa. Puhuttelevana löytönä hän piti seikkaa, että helluntailiikkeen synnyn alkuaikoina hiljaisuudella ja hiljaisilla hetkillä oli merkittävä osuus; tässä liike tulee hänen mukaansa hyvin lähelle mystikkoja ja alkukirkon isiä. Ristin tien merkitys ja sen seuraaminen sekä helluntain Hengen korostus omaavat laajoja yhtymäkohtia, joita ei useinkaan olla tuotu esiin. Myös uskon havahtumisen hetken ja toisaalta uskon kasvamisen välillä olisi löydettävissä vielä määrittelemättömiä yhtymäkohtia.

Karismaattisuuden haaste

Keskustelussa tuotiin esiin myös tämän hetkinen tilanne katolisessa kirkossa, jossa joidenkin laskutapojen mukaan löytyy 120 miljoonaa pentekostaalia kirkon sisäلتä. Yksi esimerkki on 1998 helluntai-tapahtuma Riminillä, joka oli jo XIX katolisen uudistusliikkeen kokoon-tuminen. Tuolloin koolla oli 40.000 henkeä ja sen jälkeisinä vuosina liike on yhä voimistunut. Hengen uudistusliikkeet muidenkin kristillisten kirkkojen piirissä ja maallikkosaarnaajat keräävät eri puolilla maailmaa kymmeniä tuhansia kuulijoita. Niin katolinen kirkko kuin muutkin kristilliset kirkot ja yhteisöt joutuvat kohtaamaan niiden tuoman haasteen ja myös sen pysyvätkö liikkeet kirkon sisällä vai syntyykö uusia jakaantumisia ja eroja jo olemassa olevista yhteisöistä. Birgittalaisten järjestämän koontumisen yksimielinen vetoamus oli, että kirkot tekisivät kaikkensa kohdatakseen karismaattisen liikkeen tuomat haasteet, kävisivät keskustelua niiden kanssa ja etsisivät yhteistyön ja yhteisen elämän mahdollisuuksia. Useimpien liikkeiden tavoite on uudistaa yhteisöään sisäلتä päin, eikä pyrkä uuteen hajaannukseen. Pirstoutunut maailmamme ja muiden uskontojen kohtaaminen haastavat kristillisiä yhteisöjä olemaan vuorovaikutuksessa keskenään, eikä lisäämään hajaantumista. Kirkon historiaa tutkimalla voisimme löytää yhteisiä esikuvia kristityistä uudistajista ja vael-tajista, joiden näkemyksiä pohtimalla voisimme uudella tavalla löytää piirteitä omasta ja toistemme uskosta sekä uudistusliikkeiden olemuksesta.

Maallikkojulistaja, rva Vassiliki Rydén alusti maallikkoliikkeiden merkityksestä ykseyden todistuksena. Hän myös tulkitsi saamiaan profetioita. Jo Vatikaanin II konsiilin dekreetti *Lumen gentium* pu-

huu maallikoiden vaikutuksesta ja mahdollisuuksista. Nyt tämä on hänen mukaansa otettu laajamittaisesti todesta. Ekumeenisia rukouskokouksia on järjestetty katolilaisten maallikoiden taholta, myös rukous rauhan puolesta on oleellinen osa kokouksia. Kirkkojen tulisi ottaa todesta Vassilikin mukaan se, että yhdistävät asiat ovat suurempia kuin erottavat ja tehdä tästä yhteisiä johtopäätöksiä. Tässä ajassa hänen mukaansa kirkkojen tulisi olla valmiita kuolettamaan egonsa. "Kun vaiennamme oman äänemme, kuulemme Kristuksen äänen". Vassiliki kertoi, että suunnitteilla on juutalaisten ja palestiinalaisten kanssa suuri rauhankokous Jerusalemiin vuonna 2002.

Eskatologiasta, spiritualiteetista ja kirkon ykseydestä puhui ja paljolti rva Vassilikin linjaan liittyen sisilialainen Salvatore Martinez. Hengen vuodatuksista ja katolisesta uudistusliikkeestä (Rinnovamento dello Spirito Santo). Hän on vuosia tehnyt työtä italialaisten karismaattikkojen yhdistämiseksi ja ollut myös mukana Rimini-kokouksissa. Kasteen kautta saamme uuden elämän, joka on elämää sakramenttien varassa. Emme tarvitse kääntymystä Jumalaan, vaan maailmaan. Tarvitsemme sekä puhetta että tekoja siitä, mitä Jumala meille tekee. Kaipaamme Martinezin mukaan nyt enemmän profetiaa, spirituaalisuutta kuin teologiaa ja intellektuaalista ekskurssia. Kristinuskon ydin löytyy rukouksessa. Joka lakkaa rukoilemasta, kadottaa hänen mukaansa itsensä. Positiivisena esimerkkinä hän mainitsi, että maailman kaikkien kriisipesäkkeiden yhteydessä on syntynyt myös ekumeenisia sovituksen ryhmä, jotka rukoilevat ja toimivat anteeksiannon toteutumiseksi (mm. Sisiliassa mafia-murhien yhteydessä, Israelissa, Pohjois-Irlannissa ja USA:n terrori-iskujen jälkeen). Niissä

ryhmissä ei puhuta kostosta, vaan anteeksiannosta.

Arkkimandriitta Eugene Pappas New Yorkista toi ortodoksisen, traditiota painottavan äänen kokoukseen. Hänen mukaansa Pyhä Henki manifestoituu kirkon ja kirkon ihmisten kautta ankkuroituneena Raamattuun ja patristiseen traditioon. Pyhien yhteydessä eläminen on osa Kristuksen talouden hoitoa kirkossa. Siinä ollaan osallisia myös pyhien onnellisuudesta ja pyritään pyhitykseen. Pappaksen mukaan individualismi on vierasta ortodoksisuudelle. Pyhyys ja pahuus taistelevat keskenään ja elämme osittaisen tuomion aikaa, lopullinen toteutuu Kristuksen toisessa tulemisessa.

Monsignore, isä Mario Russotto puhui lectio divinasta ja johdatti Jeesuksen kylväjävertauksen syvyyksiin (Mark.4:1-20). Hän jakoi vertauksen osat otsikkoihin: 1. tarve kuunnella, 2. kertomus eri kohtaloista, 3. uskon vahvuus ja 4. ristin voitto. Teologinen työskentely tapahtui tällä kertaa sisarten kappelissa ja yhteiseen ajatusten jakamiseen kutsuttiin luennon aikana kaikkia läsnäolijoista niin kuin myös yhteiseen rukoukseen.

Emeritus-piispa Hans Martensen (Tanska) alusti katolisesta hymnaaliasta ykseyden todistajana. Piispa muisteli samalla varsin elävästi varhaislapsuutensa ja kouluaikojensa uskonnollisia ja ekumeenisia kokemuksia sekä muistutti Jeesuksen sanojen mukaisesti, että meille annetaan esikuvaksi "lapsenkaltaisuus". Hän ylisti myös virsilauluperinnettä ja sitä, että eri kirkkojen kristityt kokoontuvat yhteen laulamaan yhdessä eri kristillisessä ympäristössä ja traditioissa syntyneitä virsiä. Ne opettavat samalla teologiaa ja uskontunnustamisen historiallisia juuria syvemmin kuin opilliset puheet. "Rukoilemalla ja laulamalla yhdessä jaetaan uskoa ja spi-

ritualiteettia” Martensen kiteyttää. “Aina ei ole kysymys teologiasta, kielestä eikä musiikista, on vielä syvempiä ulottuvuuksia. Sana osoittaa johonkin suurempaan” hän jatkaa. Seuranneessa keskustelussa ortodoksiset edustajat pitivät puutteena sitä, ettei heidän lauluperinteessään ole mukana juurikaan maallikoiden kirjoittamia tai säveltämiä lauluja.

Isä Mario Russotto teki työskentelystä loppuyhteenvedon. Hänen mukaansa tämänkertaisen symposiumin tarkoitus oli yhdistää intellektuaalinen ajattelu ja spiritualiteetti sekä rukous yhteen kokoon-tumiseen. Russotto korosti, että vain hiljaisuudessa voi kuunnella, mutta hiljaisuutta usein pelätään. Rukouksen ei anneta kommunikoida. Tarvitaan meditatiota, kontemplaatiota, sisäistä hiljaisuutta ja selkeyden etsimistä. “Kuuntelemisessa nöyryys on hiljaisuuden sisar. Jos olisimme enemmän kuuntelemisen mestareita kuin puhumisen, pääsisimme keskinäisissä yhteyksissä syvemmälle” Russotto vakuutti. Kirkkojen välisten kohtaamisten ja oppikeskustelujen tulisi sisältää entistä enemmän juuri keskinäistä kuuntelua ja myös rukousta, joka on elävän kristillisyyden ydin. Myös leivän murtaminen paljastaa todellisen kristillisyyden olemusta, kuten ylösnousemuksen jälkeiset ilmestykset opetuslapsille opettavat (Kun he kuuntelivat Kristuksen puhetta leivän murtamisessa, he tunnistivat hänet).

Kokouksessa esitettiin yllättävän voimakkaasti vetoomuksia yhteisen ehtoollisen ja interkommunion toteuttamiseksi eri kristillisten kirkkojen välillä. Moni kysyi ääneen: “kuinka kauan vielä?” Äärimmäisen voimakkaan puheenvuoron ehtoollisyhteyden saamiseksi esitti myös Farfan ekumeenisen keskuksen johtokunnan puheenjohtaja Peder Norgaard-Hojen. Yhtäältä tuotiin esille, miten kirkkojenvälisten dialogien tie on hidas ja toisaalta se, että katolinen osapuoli on sanonut, ettei tässä kysymyksessä voida painostaa ratkaisun nopeuttamiseksi. Laajaa keskustelua käytiin myös ehtoollisen olemuksesta sekä ykseyden täyteytenä että tienä kohti sitä. Monet paikalla olleet maallikkoliikkeiden edustajat pitivät ehtoolliskysymyksen ratkaisua kirkkojen “elämän ja kuoleman kysymyksenä”. Samoin pidettiin valitettavana sitä, ettei ekumeenisessa liikkeessä olla edistytty yhteisen kalenterin saamiseksi. On väärää todistusta viettää pääsiäistä eri aikoina.

Birgittalaisten kolmas ekumeeninen symposium ei laatinut julistuksia tai loppukommunikeoita. Se tarjosi niin oppikeskusteluissa kuin maallikkoliikkeissä mukana oleville keskustelufoorumien ja kohtaamispaikan. Abbedissa äiti Tekla kiteytti loppupuheenvuorossaan kokouksen tavoitteen: “Kokouksen jälkeen kaikkien mukanaolijoiden tulee rukoilla ja tehdä työtä ykseyden puolesta entistä voimakkaammin”.

Helsingissä 2.12.2001

Raportti KMN:ssa ortodoksien osallistumista käsittelevän erityiskomission kokouksesta Berekfordossa Unkarissa 15.-20.11.2001

Piispa Voitto Huotari

Kirkkojen Maailmanneuvoston erityiskomission kolmannessa täysistunnossa Unkarissa jatkettiin työtä, joka alkoi vuonna 1999 ortodoksien osallistumiseen liittyvien ongelmien selvittämiseksi. Erityiskomissio muodostuu 30 ortodoksisten ja 30 muiden kirkkojen jäsenistä, joista on piispoja runsaat 20 ja saman verran myös KMN:n keskuskomitean jäseniä. Paikalla oli yhteensä 45 jäsentä sekä kymmenkunta KMN:n henkilökuntaan kuuluvaa. Suomesta kokoukseen osallistui myös metropoliitta Ambrosius.

Unkarin kokouksessa isännyydestä vastasi sikäläinen refonnoitu kirkko, jonka koulutuskeskuksessa Itä-Unkarissa kokous pidettiin. Kokoukseen kuului osallistuminen Debrecenissä reformoituun jumalanpalvelukseen, piispa Gustav

Böltskein vastaanotolle ja Unkarin ekuumeenista toimintaa edustavien tapaaminen.

Kirkkomme kannalta on huomattavaa, että komissio hyväksyi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kutsun päätöskokouksen pitämisestä Helsingissä (Järvenpäässä) 27.5.-3.6.2002.

Komission työskentelyä leimasi avoin ja rehellinen ilmapiiri sekä aito pyrkimys etsiä ratkaisuja. Siinä on tapahtunut varsin myönteinen, kerrasta toiseen syvenevä prosessi. Komissio on käsitellyt ortodoksikysymystä varsin laajasti, ja onkin ilmeistä, että loppuraportti sisältää konkreettisten ehdotusten ohella yleiskatsauksen KMN:n uudistustarpeista ja suunnista, tosin itä – länsi -näkökulman pohjalta.

Komission työ on jäsentynyt viideksi aihepiiriksi, jotka ovat ekklesiologia, sosiaalieettisten kysymysten käsittely, jumalanpalvelus ja yhteinen rukous, päätöksenteko sekä jäsenyys KMN:ssa. Tästä muodostuu myös keskuskomitealle esitettävän raportin perusrakenne. Kuvaa seuraavaksi kokouksen valmistelumateriaalin, siellä laadittujen ryhmäraporttien ja käytyjen keskustelujen perusteella tekemiäni henkilökohtaisia havaintoja ja arviointoja.

Mainitsen lisäksi, että erityiskomission jäsenet Anna Marie Aagaard ja Peter Bouteneff ovat kuvanneet erityiskomission työtä ja antaneet aineksia erityisesti ortodoksista ekklesiologiaa ja ekumeenistajumalanpalveluselämää koskevaan keskusteluun kirjassaan *Beyond the East West Divide. The World Council of Churches and 'The Orthodox Problem'* (WCC Publications, 2001).

Ekklesiologia

Komission työssä on tullut toistuvasti esille, miten ekklesiologiset lähtökohdat vaikuttavat keskusteluihin jäsenyydestä, päätöksenteosta, yhteisestä rukouksesta ja sosiaalieettisistä kysymyksistä. On käynyt myös ilmeiseksi, että ei ole vain yhden tai kahdenlaista ekklesiologiaa, vaan joukko jäsenkirkoissa vaikuttavia ekklesiologisia perspektiivejä.

Oikonomian käsite oli tämänkertaisessa työskentelyssä esillä yhtenä ortodoksisen ekumeenisen ekklesiologian avainkäsitteistä. Toisaalta kasteen ekklesiologinen merkitys tuli ortodoksisissa puheenvuoroissa myös vahvasti esille. Valmistelumateriaaliin kuuluneen ortodoksisprofessori Vlassios Phidasin artikkelin mukaan kirkko ilmenee sakramenteissa, joista kaste on omassa luokassaan. Se sekä yhdistää että paljastaa ekume-

nian ongelman. BEM on kääntänyt katsetta kasteen ekklesiologiaan mutta ollut ortodoksisella taholla kritiikinkin kohteena. Ortodoksiselta kannalta kaste liittyy myös hereetikkokysymykseen. Paikoin on ajattelutapaa, että protestanttinen kaste on ulkonainen muoto, johon sisällön antaa ortodoksinen kirkko. Kreikassa ja Venäjälläkin tapahtuu myös uudelleen kastamista, mikä ei kuitenkaan muuten ole tavallista. Ekumeenisesti sekä ortodokseja itseään että muita kiinnostava kysymys on, onko muilla kirkoilla sijaa ortodoksisessa ekklesiologiassa. Myönteisestä vastauksesta kertoo mm. ortodoksien osallistuminen ekumeeniseen liikkeeseen.

Protestanttien ekumeenisesta ekklesiologiasta keskustelu tapahtui kirkon katolisuuden ymmärtämisen näkökulmasta professori Michael Kinnamonin laatiman artikkelin pohjalta. Se on luonnollisesti vain yksi protestanttinen perspektiivi. Hän korostaa, että jokainen kastettujen uskovien yhteisö on tosi kirkko. Kirkko on katolinen, koska se osallistuu Kristuksen universaaliin missioon. Sen perustana on evankeliumin jatkuvuus. Viran apostolinen jatkuvuus voi olla katolisuuden merkki tai myös instrumentti sen ilmaisemiseen mutta ei sen tae. Piispalla on auktoriteetti vain evankeliumin julistamisen perusteella. Kirkkojen neuvostot tuovat huomattavan ulottuvuuden katolisuuden ymmärtämiseksi ja ilmaisemiseksi sekä jakautuneisuuden voittamiseksi. Ne ovat Kristuksessa annetun ykseyden ilmaustaja syvemmälle pyrkivän yhteyden ennakkointia, joten niillä on eräänlainen "preliminäärinen" ekklesiologinen luonne. Komission työn luonteesta johtuen protestanttien ekumeeniseen ekklesiologiaan ei ole paneuduttu yhtä purevin kysymyksiin kuin ortodoksien.

Komissio tulee mitä ilmeisimmin antamaan tukensa Faith and Order -jaoston puitteissa tapahtuvan ekklesiologisen työskentelyn vahvistamiselle. Tämän jaoston raportti *The Nature and Purpose of the Church* on koonnut yhteen KMN:n ekklesiologisten projektien tuloksia ja luonut niiden pohjalta tämänhetken yleiskuvaa. Tämä on ollut yksi osa KMN:n yhteistä ymmärtämistä ja visioa (CUV) koskevan työskentelyn jatkumista. Muita Faith and Orderissa vireillä olevia hankkeita ovat kaste, antropologia, kirkon yhteiskuntaeettinen vaikuttaminen sekä ekumeeninen spiritualiteetti (mukaan luettuna hymnologia). Kaste on kuulunut painopisteisiin Hararen yleiskokouksesta lähtien, ja sen tutkiminen tulee myös lähelle erityiskomission tavoitteita.

Sosiaaliset ja eettiset kysymykset

Sosiaalisten ja eettisten kysymysten käsittelytapa on aiheuttanut tyytymättömyyttä KMN:oon ortodoksien kuten eräiden muidenkin kirkkojen piirissä. Komission tämänkertaista työskentelyä varten oli laadittu varsin laaja ja monitahoinen katsaus sekä eri kirkkojen että toisaalta KMN:n tavasta lähestyä sosiaalieettisiä kysymyksiä. Se paljastaa lähestymistapojen moninaisuuden ja kannanottojen vastakkaisuudenkin. Eri kirkkoilla on eri menetöt tehdä sosiaalieettisiä päätöksiä. Eroja on myös siinä, kuinka luetaan Raamattua, miten nähdään auktoriteetti ja millaiseen tutkimukseen ja selvittelytyöhön asian käsittely perustuu. Tämänkään aiheen osalta komission tehtävänä ei ole työskennellä sisältökysymysten vaan niiden paikan ja käsittelytavan parissa.

Ongelmat sinänsä eivät ole KMN:n vaan kirkkojen omia ongelmia, joiden sisällä vallistee monissa kysymyksissä myös

erilaisia näkemyksiä. Monet maailmanlaajat kysymykset ovat lisäksi sellaisia, että niiden käsittelyyn tarvitaan kirkon yhteisiä ponnisteluja. Sosiaalieettisissä kysymyksissä KMN auttaa ilmaisemaan yhteistä todistusta ja tuomaan esiin yhteisiä hengellisiä resursseja.

Mutta komissiossa on toistuvasti korostettu, että moraalinen opetus on kirkkojen oma, vaikka kirkot tarvitsevat toinen toisensa tukea kannanotoilleen ja opetukselleen. Tuen tarpeesta kertoo esimerkiksi kommunistinen aika tai Etelä-Afrikassa vallinnut tilanne. Sen tarve on jatkuvasti suuri mm. uusien esimerkiksi bioetiikkaa ja ympäristöä koskevien kysymyksenasettelujen vuoksi. KMN:n on paikka, jossa kirkot kääntyvät toinen toisensa puoleen tukien, inspiroiden ja rohkaisten. Neuvostosta, joka puhuu kirkkoille, on siirrettävä painopistettä neuvostoon, joka auttaa kirkkoja keskustelemaan keskenään eettisistä kysymyksistä. Kirkot siis ovat primäärisiä toimijoita, ei neuvosto. KMN:a on varjeltava, ettei se ole yksittäisten intressien lobbauspaikka. On myös kehitettävä menetelmiä, joissa osapuolia kuunnellaan monipuolisesti.

KMN:n keskuskomitean käsitellessä erityiskomission väliraporttia kysyttiin, katoaako KMN:n profeetallinen rooli, jos intressiryhmien esittämiä haasteita ei kuunnella. Mutta on myös kysyttävä, kenen nimissä KMN voi puhua, elleivät useat kirkot kuitenkaan sitoudu sen kannanottoihin. Kun siis neuvosto puhuu profeetallisesti, kuka silloin puhuu? Entä eikö profeetallisuus tai karisma ole enemmänkin yksilöiden kuin organisaatioiden ominaisuus?

Konsensuspäättöskentekoon siirtymistä tullaan ilmeisesti esittämään sekä sosiaalieettisiä kysymyksiä koskevien aiheiden valinnan että niistä annettavien kan-

nanottojen osalta. Tästä seuraa, että joudutaan keskittymään muutamiin keskeisiin aiheisiin ja vähentämään kannanottoja.

Yhteinen rukous

Ortodoksien taholla ilmenee kritiikkiä ekumeenisia rukoushetkiä ja jumalanpalveluksia kohtaan, koska ne nähdään ajoittain valjastetun heille vieraiden praktisten tavoitteiden palvelukseen. Loukkaavina on koettu myös ns. inkluusiivinen kielenkäyttö, naispappien johtamat palvelukset sekä syketristiset elementit. Ekumeeniset jumalanpalvelukset ovat etsineet muotoaan Vancouverin yleiskokouksesta lähtien Canberran kautta Harareen, ilman että olisi löydetty tyydyttävää toteutustapaa. Toisaalta tunnustuksellisissa hartaus- tai rukoushetkissä on tietty selkeys, mutta toisaalta ekumeenisten muotojen kehittäminen on oltava tavoitteena.

Yhteisestä rukouksesta on ortodoksisellakin taholla erilaisia tulkintoja. Sillä voidaan tarkoittaa samassa tilassa pidettävää rukoushetkeä, kumppanuuteen ja yhteiseen todistukseen liittyvää rukousta tai siltä voidaan edellyttää syvää ekklesiologista yhteyttä. Ortodoksiprofessori Constantine Scouteris pohti työskentelyn pohjapaperissa, miten on ymmärrettävä kanonien kielto yhteisestä rukouksesta hereetikkojen kanssa. Hän muistutti, että on joitakin ortodoksisia ryhmiä, jotka pitävät roomalaiskatolisia ja protestantteja hereetikkoina, mutta ortodoksit kirkkona ei ole näin tuominnut. Kanonit on tarkoitettu suojelemaan uskovia. Ne eivät ole kirkon yläpuolella, vaan kirkko on niiden yläpuolella, ja kirkko voi myös torjua kanonien väärinkäytön. Ekumeenisessa liikkeessä yhteisten rukousten tehtävänä on helpottaa eri traditioihin kuuluvien kristityjen lähtymistä.

mistä. "Jos emme voi rukoilla yhdessä, emme voi pysyä yhdessä."

Arkkimandriitta Hilarion muistutti, että uskovat eivät Venäjällä hyväksy edellä mainittuja käsityksiä. Teologiset ongelmat on rukouksen tasolla koettavaa todellisuutta. Jos et Venäjällä sano, että katoliset ja protestantit ovat hereetikkoja, niin itse tulet leimatuksi hereetikoksi. Vaikka protestanttiseen vesperiin kyllä voi osallistua, niin yhteinen rukous olisi skandaali. Toisaalta metropoliitta Ambrosius huomautti, miten Suomessa uskovat toivovat yhteistä rukousta ja ehtoollista päinvastoin kuin Venäjällä. Halutaan rukoilla yhdessä, mutta jos KMN ei siinä auta, tämä jätetään sivuun siihen pyrittäessä.

Rukous on luonnollisesti jokaisen kristittyjen ykseyteen ja yhteistyöhön tähtäävän pyrkimyksen ytimessä. Sen kautta kirkot ovat myös kokeneet edistystä ekumeniassa, vaikka se siis kuvatulla tavalla on paljastanut jakautuneisuuden kiipeyden. Ekumeenista rukous ja jumalanpalveluselämää koskevassa jatkokäytössä esitetään paneuduttavan mm. hartauden muotoihin (tunnustuksellinen, ekumeeninen jne.), rukoukseen ja hartauteen, joiden kehittäminen on ongelmattomampaa kuin varsinaisten jumalanpalvelusten, symbolien ja riittien käyttöön kuitenkin niin, että torjutaan synkretismin vaara, Jumalaa koskevaan kielenkäyttöön ja kirkkoa koskevaan kielenkäyttöön. Jumalanpalvelukset ja hartaudet tulisi suunnitella ryhmissä, joissa on tasapuolinen edustus molemmista traditioista.

Konsensuspäätöksenteko

Ilmeisesti konkreettisin komission ehdotuksesta tulee koskemaan nykyistä suurempaa yksimielisyyttä päätöksenteos-

sa. Se nähdään siirtymisenä parlamentaarisesta käytännöstä lähemmäs kirkollista synodista käytäntöä. Yksimielisten päätösten perusteella kirkot sitoutuivat nykyistä paremmin myös yhteisiin päätöksiin. Toisaalta on korostettava, että KMN ei ole vain päätöksentekoa varten.

Keskusteluissa on ilmennyt, miten lännessä ja idässä konsensus ymmärretään eri tavoin. Läntistä ajattelua hallitsee juridinen perusnäkemys, kun taas ortodoksien taholla konsensuksessa on kysymys mielen suunnasta, pyrkimyksestä ajatella esimerkiksi hengellisten johtajien ilmaisemalla tavalla.

Päätöksentekotilanteessa olisi esillä toisaalta konsensusvaihtoehto ja toisaalta äänestysvaihtoehto. Etukäteen kuuluu tämentää, missä asioissa edellytetään konsensusta. Lopullisesti kokous voi itse päättää, kummalla tavalla se asian käsittelee (esimerkiksi 5 % osanottajista voi pyytää siirtymistä konsensuksesta äänestykseen). Konsensus saavutetaan a) jos kaikki jäsenkirkot ovat samaa mieltä, b) suurin osa jäsenkirkoista on samaa mieltä ja vähemmistö tyytyy keskusteluun ja katsoo ehdotuksen olevan kokouksen yleisen mielipiteen mukainen, c) on erilaisia mielipiteitä ja päätetään ne yksimielisesti kirjata pöytäkirjaan, d) on yksimielisyys, että asia siirretään myöhemmäksi tai e) on yksimielisyys, että mihinkään päätökseen ei ole tultu. Puheenjohtajan asema tulee tämäläisessä päätöksentekomenettelyssä keskeiseksi. Siitä voi tulla toimivuuden riskitekijä, koska jo nyt monet kirkot ovat tyytymättömiä suurten ekumeenisten kokousten puheenjohtajatyöskentelyyn. Kokousta varten voidaan puheenjohtajalle luoda tukiryhmä. Suurissa kokouksissa ei voida myöskään edellyttää, että yksimielisyys missään asiassa olisi täydellinen, joten on määriteltävä lähemmin, millai-

nen yksimielisyyden aste merkitsee konsensusta.

Ortodoksejakin tyydyttävään asioiden käsittelyyn ja päätöksenteon turvaamiseksi komissiossa on syntynyt esitys pysyvän komitean perustamisesta, jonka tehtävänä on huolehtia KMN:n agendan tasapuolisuudesta sekä antaa neuvoja ja tehdä ehdotuksia hallintoelimille ortodoksien osallistumisen parantamiseksi (The Standing Committee on Orthodox Participation in the WCC). Siihen kuului 12 jäsentä, joista puolet on ortodokseja ja kaikista jäsenistä ainakin puolet keskuskomitean jäseniä. Komitea raportoi keskuskomitealle ja eksekutiivikomitealle. Mielestäni konsensuspäättökseen siirtyminen tekee tarpeettomaksi tällaisen, epäluottamuksesta ja kontrolloinnista viestivän elimen asettamisen. Tämä näyttää kuitenkin olevan erittäin tärkeä ehdotus mm. Venäjän ortodoksisen kirkon edustajille.

Jäsenyys

KMN:n eksekutiivikomitean asettama ryhmä (Membership Study Group) on erikseen paneutunut jäsenyyden kriteereihin. Sen jäsenistä puolet on yhteisiä jäseniä erityiskomission kanssa. Erityiskomission tehtävänä on vaikuttaa lausunnoillaan ryhmän esitykseen. Jäsenyyttä on ajateltava ekklesiologisista perusteista käsin. Tällöin huomio kiintyy mm. terminologiaan: *membership* on hallinnollinen termi, mutta *partnership* olisi ekklesiologisempi.

Keskusteluissa on puhuttu kirkkoperheistä (esimerkiksi ortodoksit, katoliset, uskonpuhdistuksen kirkot, helluntailaiset ja evankeligaalit), työskentelyn kuлуessa kuitenkin aikaisempaa vähemmän. Jos jäsenyys perustuisi niihin tai alueellisiin ekumeenisiin organisaatioi-

hin kuulumiseen, se muuttaisi KMN:n dynamiikkaa epäedulliseen suuntaan, sillä välitön jäsenyys merkitsee parasta mahdollista sitoutumista. Väliaikainen liittyminen neuvostoon voisi tulla kysymykseen niiden osalta jotka eivät voi tulla suoraan täyteen jäsenyyteen. Muuten jäsenyysskategorioita ei katsottane tarpeelliseksi muuttaa. Esimerkiksi Venäjän ortodoksisen kirkon esittämä tarkkailijastatus (joka on eri asia kuin tarkkailijajäsenyys) ei ollut enää keskusteltavana. Mietittäväksi tulee joka tapauksessa se, millaiseen edustukseen eri elimissä jäsenyys antaa oikeuden. Kun ortodoksiset kirkot, joita on 22 KMN:n yhteensä 342 kirkosta, ovat kokeneet olevansa rakenteellisessa vähemmistössä, on epäkohdan korjausyrityksiä paikallaan harkita. Unohtua ei voi myöskään taloudellisen vastuun kantaminen osana jäsenyyttä.

Kasteen selkeäsanainen liittäminen KMN:n jäsenyysskriteereihin on ollut komission ehdotuksissa esillä. Kun kaste on ollut jo aikaisemmin ehdolla kriteeriksi, on kysytty, asettaako se lisää ehtojajäsenyydelle. Jäsenyys edellyttää KMN:n baasiksen hyväksymistä ja sitoutumista neuvoston konstituutiossa määriteltäviin tarkoituksiin ja tehtäviin. Niissä on selkeästi ilmaistu jäsenyyden kristologinen ja trinitaarinen pohja. Työskentelyn kohteena on nyt ollut KMN:n baasiksen ja konstituution pohjalta laadittu täsmennetty 13 kohtainen jäsenyysskriteerien lista (Revised Criteria for Membership), jossa olisi selkeäsanainen maininta myös kasteesta.

Kohti loppuraporttia

Kuten todettu, erityiskomissio on tehtävänsä laajasti ymmärtäen ollut yksi osa sitä KMN:n uudistusprosessia, jonka ilmentymänä viime vuosikymmenellä oli

yhteinen ymmärrys ja visio (CUV). Kyse on selkeästi tiedostetusta tarpeesta, että viiden vuosikymmenen jälkeen on astuttava entistä syvemmälle tasolle ekumeniassa, ja toisaalta siitä, että kirkojen sisäisten ja ulkoisten paineiden keskellä se on paitsi yhä tarpeellisempaa myös vaikeampaa.

Erityiskomissio valmistaa raporttinsa tulevana keväänä Helsingin kokouksessa. Luonnoksen sitä varten tekevät Unkarin kokouksessa työstyön materiaalin pohjalta professori John Brix (baptisti Birminghamista) ja professori Constantine Scouteris (ortodoksi Ateenasta). Vaikuttaa siltä, että työskentelyssä voitaisiin päätyä varsin yksimieliseen lopputulokseen. Esimerkiksi Venäjän ortodoksinen kirkko, joka on uusia jäsenyyksille esittämällä etsinyt mahdollisuuksia ottaa etäisyyttä KMN:ön, näyttää työskentelyn edetessä tuoneen niitä entistä vähemmän esille. Tämän työskentelyn perusteella ei näytä todennäköiseltä, että ortodoksia kirkkoja irtaantuisi KMN:sta.

Erityiskomission Helsingin raportti tulee käsiteltäväksi keskuskomitean kokouksessa syyskuussa 2002. Tarkoitus on, että työskentely esimerkiksi konsensuspäättöskäytännön toteutustavoista ja tarvittavista sääntömuutoksista jatkuu keskuskomitean toimesta. Keskuskomitean hyväksymässä muodossa ehdotusten on tarkoitus tulla kirkkojen keskusteluun osana vuoden 2006 yleiskokouksen valmistelua.

Vaikka erityiskomission työssä on valinnut hyvä ilmapiiri ja yhteistyö, on otaksuttavissa, että ehdotukset saavat laajempien piirien käsittelyssä osakseen myös kritiikkiä. Kun protestanttien taholla ei aina oivalleta ongelmaa, niin voi olla myös ymmärtämättömyyttä ratkaisujen osalta. Ne voidaan nähdä myös

omien tavoitteiden ja etenemisnopeuden hillitsemiseksi.

Toivottavaa on, että ekumeenisten mahdollisuuksien syvemmän ymmärtämisen prosessi, johon erityiskomissio on työskentelynsä edetessä saanut osallistua, voisi sen ehdotusten pohjalta käynnis-

tyä paitsi koko KMN:ssa myös paikallisella ja alueellisella tasolla. Toivon, että esittämäni näkökohdat voisivat antaa aineksia KMN:a koskevalle työskentelylle myös meillä.

Mikkelissä 21.12.2001

EKD:n synodin eli Saksan evankelisen kirkon kirkolliskokouksen tilannekatsaus ja ekklesiologinen itseymmärrys

6. Tagung der 9. Synode der EKD 4.-9.11.2001, Amberg, Bayern, Saksan liittotasavalta

Anssi Elenius, München

1.1 EKD:n neuvoston vuosikertomus (Bericht des Rates der EKD)

EKD:n neuvoston puheenjohtaja **Präses Manfred Kock** luki EKD:n neuvoston kertomuksen, johon oli haettu jäsenitys Barmenin tunnustussynodin teologisen selityksen avulla. Otsikolla "Jesus Christus das eine Wort Gottes (Theologische Erklärung von Barmen 1934)" präses Kock esitteli EKD:n neuvoston työn sisältöä kuluneen vuoden ajalta. On selvää, että kertomus on syntynyt useamman henkilön avustuksella. Lisäksi vaikuttaa siltä, että Barmenin selitys on lainattu vain esitysteknisistä syistä ja siksi, että se kuuluu EKD:n peruskirjan (Grundordnung) mukaan vanhakirkollisten symbolien ohella EKD:n itseym-

märrykseen. Varsinaista tunnustusta EKD:llä ei ole.

Ensimmäisessä pääkappaleessa painotetaan sitä, että Jeesus Kristus on Jumalan ainoa sana. Samalla kysytään erityisesti syyskuun 11. päivän terrori iskujen vuoksi, pystyykö tämä Kristus tunnustus nykyisin dialogiin. Vuoropuhelu muiden uskontojen edustajien kanssa olisi välttämättömänä, koska Jeesus kääntyy kaikkien ihmisten puoleen, minä tulisi vahvistaa huomiotamme muihin uskontoihin (Bericht des Rates, s. 3).

Kirkolliskokousedustajat osoittivat suosiotaan, kun Kock oli lausunut: "Muslimeja kohdattaessa tulee puhua siitä, mitä Kristus merkitsee meille. Emme vaaranna uskontojen välisen dialogin menestystä sen vuoksi, että puhumme liikaa

Kristuksesta, vaan sen vuoksi, että puhumme liian vähän Kristuksesta.” Saksassa asuu tällä hetkellä noin kolme miljoonaa muslimia. (4)

Pohdiskelun lopuksi todettiin: “Yksikään uskonto ei saavuta Jumalan läheisyyttä sen kautta, että se pakottaa, nöyryyttää tai halventaa muita. Barmenin teologisessa selityksessä esitetty vaatimus, joka ensiksi näyttää rajaavalta, sisältää todellisuudessa suurenmoisen tarjouksen, joka koskee kaikkia. Kun me kuvaamme Jeesuksen Kristuksen Jumalan ainoaksi sanaksi, silloin avautuu tiloja muille, mutta heidän ei ole pakko asua niissä samoin kuin me.” (5)

Toisessa pääkappaleessa käsitellään ajankohtaista kysymystä rauhanetiikasta ja taistelusta terroria vastaan. Syyskuun 11. päivä on aiheuttanut Saksassa hyvin suurta myötätuntoa Yhdysvaltoja kohtaan. EKD:n linjanveto tässä yhteydessä on merkittävä, sillä se esittää epäilyksensä Afganistanin sodan tuloksellisuudesta. “USA:lle ja sen liittolaisille ei onnistu välittää islamilaisesti suuntautuneissa maissa asuville massoille, että ainoa päämäärä on terrorismin vastustaminen. Sanoma, että sotilaalliset iskut eivät ole hyökkäys islamia vastaan maailmanuskontona, ei ole saavuttanut ihmisiä islamilaisessa maailmassa.” Tästä mainitaan esimerkkeinä Nigerian, Indonesian ja Pakistanin syys ja lokakuun 2001 tapahtumia, joissa kristittyjä on surmattu. (7)

Lisäksi kertomuksessa tarkasteltiin lyhyesti Israelin ja Palestiinan tilannetta (8-9) sekä kristittyjen ja juutalaisten välistä suhdetta Saksassa (9-10). Talouden vastuullisen muovaamisen tärkeys (10-13) johdatti kirkolliskokouksen varsinaiseen painopisteeiheeseen. Präses Kock painotti, että maailmanlaaja, vapaa markkinatalous tarvitsee poliittiset raa-

mit, jotta solidaarisuudelle, sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle ja luomakunnan varjelemiselle on edelleen olemassa edellytykset. Tarkasteltaessa Saksan taloudellista ja sosiaalista tilannetta (11-13) korostetiin, että EKD epäilee yhä edelleen ei vasta kevään 2001 kansainvälisten osakemarkkinoiden käänteen tai 11.9. jälkeen erittäin paljon sitä väittämää, että kaikki ongelmat tulevat ratkeamaan lähes itsestään rajoittamattoman taloudellisen kasvun kautta. Maahanmuuttajia ja pakolaisia käsittelevässä osassa (13) toivotaan, että liittovaltion tasolla saataisiin aikaan pysyvä lakijärjestely, joka velvoittaisi mm. turvapaikanhakijoiden inhimillisempään kohteluun. Ehdotukseen maahantulolaista (Zuwanderungsgesetz) EKD on jo aiemmin lausunut kantansa.

Kolmannessa pääkappaleessa suhtauduttiin kielteisesti kahteen ajankohtaiseen bioetiikan keskusteluaiheeseen: 1) ihmisen kantasolujen tutkimus hyötykäyttöä varten (die verbrauchende Forschung mit menschlichen Stammzellen) ja 2) kohdun ulkopuolinen sikiödiagnostikka, jossa vanhemmat voivat ennen raskauden aloittamista varmistua jälkikasvunsa terveydestä (Präimplantationsdiagnostik, PID). Tällaiseen ennen syntymää tapahtuvaan suvunjalostukseen sanotaan “ei” sillä perusteella, että se, mikä “luonnollisessa” raskaudessa ei ole moraalisesti sallittua, ei voi olla sitä myöskään laboratorioon siirrettynä. Lisäksi lausuttiin “ei” aktiiviselle kuolinalvulle (16).

Mielenkiintoinen on tapa, joka sivulla 15 esitetään perustelu sille, miksi ei ole pidettävä suurena haittana sitä, että EKD ei puhu moraalisisissa kannanotoissaan yhdellä äänellä. EKD:n neuvosto ei nimittäin halua päättää etukäteen, mikä on todella evankelinen kanta eettisissä kysymyksissä. Samalla se katsoo olevansa

velvoitettu varoittamaan hätäisistä päätöksistä, sillä moraalinen päätöksenteko ja mielipiteen muodostus voi tapahtua vain henkilökohtaisella vastuulla. Siksi protestanttinen traditio on tekstin mukaan aina vaatinut vain väliäisissä kysymyksissä yksiselitteistä yksimielisyyttä, nimittäin uskon peruskysymyksissä, joissa kirkko seisoo tai kaatuu. Näihin eivät kuulu elämänmuodon tai elämäntalouden kysymykset eivätkä useimmat eettiset teemat. Siksi "pluralismi saa oikeutetusti olla protestantismin tuotemerkki." Siksi on myös välttämätöntä, että kontroverssit näkökulmat EKD:n sisällä sanotaan selvästi. Lisäksi tarvitaan valmiutta kuulla toisia ja joka tapauksessa vakaata kykyä korjata ajattelun suuntaa, kun siihen on esitetty paremmat perusteet.

Neljäs ja mielenkiintoisin neuvoston kertomuksen pääkappale sisältää Saksan evankelisen kirkon uudella tavalla määritellyn ekklesiologisen itseymmärryksen, jossa on pyritty aiempaa parempaan tarkkuuteen. Vuoden 2000 kirkolliskokous käsitteli painopisteaiheenaan ekumeniaa, mutta sen jälkeisen hämmennyksen selventämiseksi on neuvosto pyrkinyt tarkempaan määrittelyyn. Kertomus pyrki protestanttisen profiilin näyttämiseen ja esitti seitsemän kohtaa, jotka rakentavat evankelisen identiteetin.

1. Viisinkertainen "yksin/ainoastaan/pelkkä": "solus Christus, sola scriptura, sola gratia, solo verbo, sola fide". Pelastuksessa voi luottaa ainoastaan Jumalaan.

2. Evankelinen kirkkoymmärrys keskittyy olennaiseen, CA VII: "... yksi, pyhä kirkko on pysyvä ikuisesti ... pyhien yhteisö, jossa evankeliumia puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan." Tässä kohden painotetaan, että

Jumalan vapaaksi tekevä totuus toteutuu itsestään. Sitä ei ole asetettu kirkollisten virkojen ja rakenteiden hallintaan (Verfügung). (17)

3. Myös evankelinen ymmärrys kirkon ykseydestä keskittyy olennaiseen. Jälleen lainataan Augsburgin tunnustusta, CA VII: "Kirkon todelliseen yksimielisyyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta." Pääväite kuuluu: Vaikka ekumeenisessa keskustelussa puhutaan usein "täydestä näkyvästä ykseydestä", merkitsee "näkyvä ykseys" evankelisen ymmärryksen mukaan vain sitä, että kirkot pyrkivät todistamaan entistä kattavammin Jumalan jo uskossa lahjoittaman Kristuksen näkymättömän ruumiin yhteyttä. Ajatus muotoillaan seuraavasti: Kirkkojen tehdessä jo uskossa olevan "näkymättömän ykseyden näkyväksi ekumeenisissa suhteissaan ne voivat ilmiänsä antaa aiempaa uskollisemmin todistuksen yhä uskollisemmasta vastaavuudestaan 'Kristuksen ruumiin' yhteydessä annettuun lupaukseen". Siksi lausutaan, että ainoa ihmisille mahdollinen tavoite, johon ekumeenisessa työkentelyssä tähdätään, on "täysi" "Kirchengemeinschaft" eli kirkkoyhteisö. Tälle monimerkityksiselle "kirkkojen yhteyttä" laajasti tarkoittavalle sanalle EKD on pyrkinyt antamaan entistä tarkemman määrittelyn EKD:n neuvoston lokakuun lopulla 2001 julkaisemassa asiakijassa "Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis". Asiakiijan pohjatyön on tehnyt neuvoston asettama "Teologian kamari". Ks. tarkempi käsittely tämän raportin alakappaleessa 1.2.

4. "Evankelisen ymmärryksen mukaan johtamiskyky (Leitungskompetenz) on seurakunnalla. Kaikkia kirkollisia virkoja harjoitetaan seurakunnan valtuutuksella ja ne annetaan tietyksi ajaksi. Tämä

pätee julkisen sananjulistuksen virkaan samoin kuin kirkollisen johtamisen viralle, mukaan lukien piispan virka. Ne ovat tietyksi ajaksi "siirretty" (übertragene) tehtävä (Funktion) eivätkä pysyväksi saatu uusi status.

5. Evankelisessa ihmisymmärryksessä on individuaalisuudella ja vastuuntuntoisella vapauden käytöllä perustava merkitys. Se tekee protestantismista vielä tänäkin päivänä individualisaatio- ja vapautusprosessien käyttövoimaa.

6. Ei ole laadullista eroa hengellisen ja maallisen kutsumuksen (tai ammatin) välillä.

7. "Evankelinen hurskaus saa ravintonsa henkilökohtaisesta ja jumalanpalveluksellisesta Raamatun ja virsikirjan käytöstä. Evankelisella spiritualiteetilla on erityinen säteily, kun se saa Lutherin raamatunkäännöksen ja viime vuosien hengellisten laulujen vaikuttavan kielen pätemään. Lisäksi sillä on hallussaan aikakautemme runouden ja kirjallisuuden rikas aarre."

Näiden evankelisen kirkon tuntomerkien luettelon (17–18) jälkeen Kock korosti, että tätä EKD:n pyrkimystä evankelisen identiteetin selventämiseen ei saa käsittää väärin vetäytymisenä ekumeenisesta työskentelystä. Viime vuonna EKD:n synodi oli julkilausumassaan painopistepuheeseen muotoillut: "Me olemme vain silloin evankelisia kun olemme samalla ekumeenisia. Tunnustuskunnallinen itseriittoisuus tekee meidät köyhiksi." (18–19)

Evankelista ekklesiologista itseymmärrystä seurasivat lyhyet tilannekatsaukset EKD:n nykyisistä ekumeenisista suhteista Euroopassa alaotsikoin "Evangelis katolinen ekumenia", "Charta Oecu-

menica" ja "Keskustelu ortodoksian kanssa". (19–20)

Viides pääkappale käsitteli vapaata armoa kaikelle kansalle. Aiheina liittotasavallan koulustuskeskustelu, mediaedikka ja lähetystyön merkitys. (20–24)

Kuudes pääkappale päättää pitkän kertomuksen. Präses Kock palasi tunnustautumiseen Jeesukseen Kristukseen. Hän kysyi, kuinka tämä tunnustus voidaan tuoda dialogikykyisesti ja ilman fanatismia niin lähelle ihmisiä, että he tarttuvat siihen monien elämänmerkitystä tarjoavien selitysten paljouden keskellä. Kristinuskon sanoman voima on ristissä, estityt kokivat voimakkaimmat uskonelämyksensä vainojen keskellä, vasta kun inhimillisen mittapuun mukaan oltiin lopussa. Siksi tärkeäksi nousee diakonia, emme saa kääntää katsettamme pois vieraasta kärsimyksestä. "Se, joka jättäytyy tähän ainoaan Jumalan sanaan, Jeesukseen Kristukseen, ainoaan lohtuun elämässä ja kuolemassa, kokee toivon epätoivon keskellä ja vapauden kaikesta ahdistuksesta huolimatta."

EKD:n neuvoston kertomuksesta käytössä julkisessa ajatustenvaihdossa (Aussprache) synodin jäsenet toivat esille ennalta valmistellusta kertomuksesta suurestikin poikkeavia näkemyksiä tekstin keskeisiin aihepiireihin. Vaikka Präses Kock pyrki vastaamaan jokaiselle puhujalle, varsinaisesta keskustelusta on vaikea puhua, sillä synodaalien esiintuomat aiheet levisivät hyvin laajalle alalle.

1.2 Puheenvuoroasiakirja "Kirkkoyhteisö evankelisen käsityksen mukaan"

"Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis."

Ein Votum zum geordneten Miteinander bekenntnisverschiedener Kirchen.”

1.2.1 Kristikunnan ykseys saavutettu jo uskossa

Kirkolliskokouksen osanottajille jaettiin painotuore kirjanen sarjasta EKD Texte (Nr. 69). Kansineen 30 sivua kattavan vihkon ensimmäisen puoliskon muodostaa EKD:n teologiryhmän juuri valmista teksti *“Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis. Ein Votum zum geordneten Miteinander bekenntnisverschiedener Kirchen.”*

Vihkoon on liitetty toiseksi osaksi vuoden 2000 kirkolliskokouksen julkilausuma *“Eins in Christus. Kirchen unterwegs zu mehr Gemeinschaft”*, joka kuitenkin sekä ajallisesti että asiallisesti edeltää uutta *“Kirchengemeinschaft”* tekstiä. Siksi kuvaan ensin sen perusajatuksen.

Viime vuoden julkilausumassa *“Eins in Christus”* kirkolliskokous linjasi peruskäsityksensä ekumeenisen työskentelyn lähtökohdasta seuraavasti: *“Me olemme jo yhtä Kristuksessa, myös silloin kun emme vielä ole yhtä (mieltä) tämän ykseyden kirkollisesta muotoilusta. Koska olemme yhtä Kristuksessa, etsimme suurempaa kirkkojen yhteyttä. Se on ekumeniaa. Olemme vain silloin evankelisia, kun olemme samalla ekumeenisia. Tunnustuskunnallinen itseriittoisuus tekee meidät köyhiksi.”* (*“Wir sind schon eins in Christus, auch wenn wir noch nicht einig sind über die kirchliche Gestaltung dieser Einheit. Weil wir in Christus eins sind, suchen wir nach mehr Gemeinschaft der Kirchen. Das ist die Ökumene. Wir sind nur dann evangelisch, wenn wir zugleich ökumenisch sind. Konfessionelle Selbstgenügsamkeit macht uns arm.”*) Kundgebung *“Eins in Christus”*, 2000.

Tämän käsityksen pohjalta todetaan eri tunnustuskuntien pysyvän mutta samalla toivotaan, että niiden välinen ero (Trennung) voitetaan. Eron voittamisen tuksi EKD:n synodin julkilausuman mukaan tapahtua Leuenbergin konkordiaan sitoutuneiden kirkkojen yhteisön tapaan *“sovitettussa erilaisuudessa”*. Lähtökohtana pidetään tällöin sitä, että aluksi etsitään peruskonsensus evankeliumin ymmärryksestä. Siinä tulee yhdessä muotoilla, mikä pätee kirkon perustana ja mikä puolestaan voidaan muotoilla kirkkokunnissa eri tavoin. Tästä seuraa synodin mukaan se, että kirkot voivat vastavuoroisesti tunnustaa toisensa, myöntää toisilleen yhteyden sanassa ja samentissa ja hyväksyä myös toistensa ordinaation. Tällaisen kirkkojen yhteisön (Kirchengemeinschaft) todetaan yhtäältä vahvistavan toisiinsa sitoutuneiden kirkkojen itsenäisyyden, mutta toisaalta tiettyjä rakenteita pidetään tarpeellisenä evankeliumin todistamisen ja maailman palvelun vuoksi, jotta *“sitovasti ilmaistaan yhteinen vastuullisuus.”* Tähän tarkoitukseen julkilausuma suosittelee synodaalista tai konsiliaarista periaatetta, jonka katsotaan osoittautuneen päteväksi kirkkohistoriassa.

EKD:n neuvoston nyt julkaisema uusi teksti *“Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis”* on keskusteluasiakirja, jossa pyritään määrittelemään tarkemmin evankelinen käsitys kirkkojen yhteisöstä (Kirchengemeinschaft). EKD:n neuvosto on hyväksynyt tekstin kokouksessaan 7.-8.9.2001 ja julkaissut sen reformaation muistopäivänä 30.10.2001. Neuvosto oli valtuuttanut Teologian kamarin (Kammer für Theologie) selvittämään julkilausuman periaatteiden pohjalta tarkemmin teologisesti, *“millä tiellä ja millä keinoilla on saavutettavissa enemmän ekumeenista yhteyttä”*.

Vihkon esipuheessa EKD:n neuvoston puheenjohtaja, Präses Kockin erityisen kiitoksen saavat Teologian kamarin puheenjohtajat Prof. Dr. Eberhard Jüngel ja Prof. Dr. Dorothea Wendebourg (molemmat Tübingenistä). Vihkoon liitetyn nimilistan perusteella voi todeta EKD:n Teologian kamarin olevan asiantuntijaelin, johon on kutsuttu joukko nimekkäitä systemaattikkoja saksankieliseltä kielialueelta, ei pelkästään liittotasavallan maaperältä. Lisäksi huomiota herättää, että suurin osa kamarin "jäsenistä ja pysyvistä vieraista" on maineensa perusteella lähellä reformoitua traditiota. Lausumatta jätetään, ketkä kamarin jäsenistä ovat ahkerimmin osallistuneet nyt julkaistun dokumentin luomiseen. Tosin on mielenkiintoista havaita, että kamari koostuu lähinnä niistä teologeista, jotka luterilaisten ja roomalaiskatolisen kirkon välisen vanhurskauttamista koskevan yhteisen julistuksen valmistuessa esittivät vastustuksensa.

Itse asiakirjakin mainitsee taustakseen viime aikojen kontroverssit, ekumeeniset keskustelut, ennen kaikkea Vatikaanin uskonopin kongregaation selityksen (declaratio) "Dominus Iesus". Se on Saksan evankelisissa piireissä aiheuttanut huomattavan suuttumuksen sen vuoksi, että siitä saatettiin lukea evankelisten maakirkkojen saavan "pätevän piispuuden ja alkuperäisen, täydellisen chtoollisen mysteerin" puuttumisen vuoksi vain "kirkollisen yhteisön" aseman (DI 17), vaikka ne olisivat halunneet tulla tunnustetuiksi tasavaertaisina kirkkoina. Erityisesti tämä on Teologian kamarin mukaan tehnyt välttämättömäksi kuvata entistä tarkemmin evankelinen käsitys kirkkojen yhteydestä.

1.2.2. Kristuksen ruumiin ykseyden todistaminen kirkkoyhteisönä

EKD:n neuvosto haluaa palata peruskysymykseen ekumeenisen työskentelyn päämäärästä. Präses Koch painottaakin esipuheessaan, että tavoiteltaessa Jeesuksen Kristuksen kirkon yhteyttä on kysyttävä, millaista yhteyttä tavoitellaan ja mitä "näkyvä ykseys" tarkoittaa. Kochin mukaan "keskeinen merkitys vastattaessa näihin kysymyksiin tulee uskonpuhdistuksen kirkkojen alueella kirkkoyhteisön teologiselle mallille sellaisena kuin sitä harjoitetaan Leuenbergin kirkkoyhteisössä." Siten tämän asiakirjan myötä EKD julistaa oikean evankelisen käsityksen kirkosta olevan "kirkkoyhteisön teologinen malli, sellaisena kuin tämä malli on toteutettu Leunbergin kirkkoyhteisössä." Teologian kamarin tehtävänä on ollut mallin tarkemman työstimisen lisäksi tehdä siitä hedelmällinen nykyiselle ekumeeniselle keskusteluille.

Teksti pyrkii esittämään ekumeenisen mallin, jonka mukaan eri tunnustuskuntiin kuuluvat kirkot voivat järjestää yhdessäolonsa (Miteinander) kirkkoyhteisönä (Kirchengemeinschaft). Asiakirja antaa hyvin monella tavalla käännettävälle "kirkkojen yhteyttä" väljästi merkitsevälle "Kirchengemeinschaft"-sanalle (engl. "fellowship of churches") erityismerkityksen, jossa suomeksi lienee paras käyttää sanaa "kirkkoyhteisö". Eriytyinen peruste tälle kännökselle on asiakirjan alaotsikko "Kirkkojen yhteydestä kirkkoyhteisöön", "Von der Gemeinschaft der Kirchen zur Kirchengemeinschaft." Esitettävä evankelinen malli on enemmän kuin "fellowship", sillä "partnerikirkot" ovat tässä mallissa sopineet sakramenttien ja viran yhteyden lisäksi myös jonkin asteisesta yhteisestä synodaalisesta työskentelystä tai hallintoelimistä, vaikka täydellisestä kirkkojen or-

gaanisesta yhtymisestä ei ole kyse (jolloin voitaisiin puhua vaikkapa "kirkkoyhtymästä"). Siksi suomenkieliseksi käännökseksi on valittu kirkkoyhteisö. Tosin tämäkin ilmaus jää hieman epätarkaksi, sillä saksankielinen käsite on monikossa: kirkkojen yhteisö.

EKD toteaa, että tällainen kirkkoyhteisö on jo olemassa, nimittäin Leuenbergin kirkkoyhteisö, johon yli sata eurooppalaista uskonpuhdistuksen kirkkoa on liittynyt. Se todetaan käytännölliseksi esimerkiksi ja esitetään evankelisen kristikunnan itseymmärrystä vastaavana kirkollisen yhteyden mallina tulevia ekumeenisia keskusteluja varten.

Teologian kamarin esittämänä "kirkkoyhteisö" rakentuu seuraavasti: Kirkkoyhteisöä eri kirkkojen välillä voidaan ryhtyä harjoittamaan, kun kirkot ensiksi toteavat yhteisen evankeliumin ymmärryksen vanhurskauttamisesta ja sakramenteista, toiseksi kun ne hyväksyvät sanassa ja sakramenteissa itsensä ilmoittavan Jeesuksen Kristuksen yhteyttään kantavaksi ainoaksi perustavaksi ja kolmanneksi tunnustavat toisensa vastavuoroisesti kirkkoina ja käytännöllisesti toteuttavat näin saavutetun sanan ja sakramentin yhteyden. Näin harjoitettavaan kirkkoyhteisöön sisältyy olennaisena osana virka ja ehtoollisyhteys myös eri tunnustuskuntiin kuuluvien kirkkojen välillä. Tällä tavoin harjoitetun kirkkoyhteisön katsotaan oikealla tavalla todistavan ja ilmaisevan julkisesti ja näkyvästi sen Kristuksessa olevan henkisen ykseyden, jonka todetaan jo vallitsevan kaikkien kristittyjen välillä. Siksi tätä EKD:n ehdottamaa kirkollisen ykseyden mallia voitaisiin jo nyt harjoittaa maailmanlaajasti eri tunnustusta olevien kirkkokuntien välisenä yhdessä julistettujen suhteiden verkostona.

Näin perustellen keskusteluasiakirjassa päästään esittämään myös EKD:n uudenlainen itseymmärrys: Myös EKD:n katsotaan olevan teologisesti tarkastellen samanlainen kirkko kuin jäsenkirkkonsa, koska se on kirkkoyhteisö. Samaa hengenvetoon kuitenkin vakuutetaan, että EKD ei missään tapauksessa ole juridisesti tarkastellen kirkko, sillä ei ole jäsenkirkkojensa suhteen täyttä määräysvoimaa. Sama lausuma kirkkojen yhteisö on teologisesti kirkko mutta juridisesti ei kirkko voida asiakirjan mukaan lausua myös Leuenbergin konkordian allekirjoittaneiden kirkkojen kirkkoyhteisöstä.

1.2.3 Riittääkö konsensus näkymättömästä uskosta ekumenian perustaksi?

EKD pyrkii painottamaan, että asiakirjaa "Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis" ei merkitse vetäytymistä ekumeenisesta työskentelystä, vaan pyrkii vain selventämään evankelistan näkemystä ekumeenisen työskentelyn päämäärästä. Tähän toiveeseen haluaisin esittää omana arvionani seuraavaa. Molemmat asiakijat sekä synodin julkilausuma että kamarin puheenvuoro tosin pääsevät tavoitteeseensa tarkentaessaan EKD:n käsitystä ekumenian päämäärästä ja keinoista. Huolta kuitenkin herättää se, että erityisesti Teologian kamarin teksti esiintyy uskonpuhdistuksesta syntyneiden kirkkokuntien kokonaistradition ainoana ja autenttisenä todistajana. Siksi olisi syytä painottaa tulevissa ekumeenisissa keskusteluissa, että kyseessä on vain "evankelinen", ei reformatorinen käsitys. EKD:llä ei ole Saksan sisäisenä kirkkojen elimenä oikeutta puhua esim. Pohjoismaiden luterilaisten kirkkojen puolesta. En myöskään ajattele, että kaikki Leuenber-

gin konkordian "yhteisöön" kuuluvat kirkot edustaisivat samaa kantaa kuin EKD. Näin kuitenkin annetaan ymmärtää, kun asiakirjat korostavat Leuenbergin yhteisö malliluonnetta.

Suurin ongelma mielestäni on se, että EKD ei Teologian kamarin tekstin mukaan katso tarvitsevänsä kunnollista vuoropuhelua. Aidon dialogin myös ekumeenisen perustavoitteisiin kuuluisi toisen osapuolen näkemysten kuunteleminen ja yritys hahmottaa hänen käsityksensä perusteet. Tämän asiakirjan myötä EKD kuitenkin vain legitimoi oman näkemyksensä ainoaksi oikeaksi ja vieläpä sellaisella dogmaattisella perustelulla, että ekumeeninen oppikeskustelu ei enää ole välttämätöntä. Erityisesti tämä näky käsiteltäessä (kappale DI 22. ekumeeninen dialogi) yksityiskohtaisesti EKD:n bilateraalien dialogien tilannetta ja kehittämistarpeita. Vaikutelmalta vanhojen rintamalinjojen kaivamisesta uudelleen ei voi välttyä. Ikään kuin tekstin kirjoittajat eivät olisi lainkaan seuranneet viime vuosikymmenien teologisia oppikeskusteluja.

EKD:n minimalisoituneen ekklesiologisen peruskäsityksen hahmottamiseksi voimme tarkastella esimerkiksi jo mainittua Vatikaanin uskonopin kongregaatioselitystä "Dominus Iesus". Siinä puhutaan pelastuksen kannalta välttämättömästä uskosta Kristukseen, johon saavutetaan yhteys kasteen ja muiden sakramenttien kautta kirkossa (DI 22). Vaikka kongregatio vahvistaakin käsityksen siitä, että Kristus on edelleen täydellisesti läsnä katolisessa kirkossa, se pitää kristittyjen puuttuvaa keskinäistä ykseyttä kirkon haavana. Siitä huolimatta kristikunnan hajanaisuus ei merkitse täyttä (uskon) ykseyden puuttumista, mutta se estää kirkon universaalisuuden täydellisen toteutumisen historiassa. (DI 17)

"Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis" päinvastoin kuin "Dominus Iesus" ja muut Vatikaanin ekumeeniset asiakirjat ei totea kristikunnan jakautuneisuutta haavaksi. Leuenbergin konkordian allekirjoittaneet kirkkokunnat ovat pikemmin ajatelleet kuvaannollisesti, että haava on jo arpeutunut ja että riittää kun julistetaan yksimielisyys ja eletään samasydämisesti yhdessä. EKD lähtee Leuenberg tulkinnassaan siitä, että jo yksittäisen kristityn uskossa on täydellisen Kristus yhteyden lisäksi saavutettu "näkymätön" "uskon ykseys" kaikkiiin kristittyihin ja toisiin tunnustuskuntiin. "Näkyvä ykseys" merkitsee evankelisessa kirkkoyhteisö mallissa "näkymättömän ykseyden" yhteistä todistamista näkyväksi eli ykseyden julistamista (erklären), järjestämistä (ordnen) ja harjoittamista (praktizieren) "kirkkoyhteisönä".

Vaikka EKD antaakin yhä enemmän poliittisia kannanottoja yhdessä Saksan katolisen piispainkokouksen kanssa, on mielenkiintoista, että näiden kahden Saksan liittotasavallan alueella yhtä vahvan kristillisen tradition käsitykset ekumeenisen työskentelyn päämäärästä ovat nyt selvästi ajautuneet erilleen. Katolinen kirkko haluaa edelleen edistää yhden kirkon universaalisuuden toteutumista ja evankelinen kirkkoyhteisö pyrkii todistamaan näkymättömän yhteyden näkyvällä tavalla. Yhteistä on se, että molemmat puhuvat Kristuksen ruumiista. Mutta evankelinen kirkkoruumis tarvitsee vain uusia ekumeenisiä vaatteita näkymättömyytensä kaunistukseksi näkyväksi tunnustautuva katolinen ruumis odottaa ruumiinsa haavan parantumista.

Pohjoismais-saksalainen kirkkokonventti

Hallituksen kokous Berliinissä 7.-9.12.2001

Piispa Juha Pihkala ja pastori Tapani Rantala

Läsnäolijat

Norja: Dr. Björn Sandvik (pj)

Ruotsi: Piispa Martin Lind, Eurooppa-sihtööri Birgitta Handog,

Saksa: Piispa Johannes Hempel, OKR Paul Oppenheim, pastori Renate Höppner, Kirkkoherra Thomas Waack, OKR Christoph Münchow, pastori Elke Schmidt-Theilmann, sihtööri Martin König

Suomi: Piispa Juha Pihkala, Pastori Tapani Rantala

Tanska: Lehtori Else Duedahl

Henkilövalinnat

Nykyinen puheenjohtaja Dr. Björn Sandvik on toiminut puheenjohtajana kaksi kautta, yhteensä kuusi vuotta. Sandvik esitti jo Siguldassa, Latviassa, pidetyssä kesäseminaarissa, että jos sopiva puheenjohtaja löytyy, hän olisi valmis luovuttamaan joulukuun kokouksessa pu-

heenjohtajuuden eteenpäin. Jo tuolloin nousi esiin, että koko konventin historian aikana sillä ei ole ollut suomalaista puheenjohtajaa.

Hallitus päätti, että Sandvik jatkaa puheenjohtajana vielä vuoden. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti piispa Juha Pihkala, jonka toimikausi alkaa joulukuussa 2002.

Martin König on toiminut kirkkokonventin sihteerinä 1960-luvulta lähtien. Hän oli ilmoittanut jättävänsä tehtävät tässä kokouksessa. Uudeksi sihteeriksi valittiin OKR Christoph Münchow, joka työskentelee Dresdenissä kirkkoneuvoksena Saksin maakirkon palveluksessa (Ev.-Luth. Landeskirche Sachsens). Martin König on antanut kirkkokonventille valtavan työpanoksen vuosien mittaan, mistä puheenjohtaja lausui hänelle kiitokset. Sihteeriyden siirtyminen henkilölle, jolla on tukenaan maakirkon hallinnon tuki ja toimistopalvelut mer-

kitsevät tällä hetkellä selkeää edistysaskelta konventin asioiden hoidossa.

Pohjois-Saksan maakirkon piispa Kohlwege on jäänyt eläkkeelle ja jättäytynyt samalla pois myös kirkkokonventin hallituksesta. Konventin puheenjohtaja on yhteydessä ao. maakirkkoon ja sen uuteen piispaan, piispa Warttemberg-Potterin tiedustellakseen Kohlwegen seuraajaa konventin hallituksessa.

Kullakin pohjoismaalla on hallituksessa kolme paikkaa, saksalaisilla on yhteensä kuusi paikkaa. Tämän lisäksi EKD on edustettuna ikään kuin tarkkailijajäsenen ominaisuudessa (OKR Oppenheim). Vuosikautia sitten on tehty kysely maakirkkojen halusta osallistua suoraan konventin ja sen johdon toimintaan tai osallistua siihen lähettämällä osallistujia kesäseminaareihin ja johtoon EKD:n välityksellä. Konventin (ja sen johdon) toimintaan haluaa nykyään osallistua useampi maakirkko kuin mitä saksalaissiintiossa on tilaa. Todettiin, että saksalaiset pohtivat keskenään edustustaan konventin johdossa, varsinaisia paikkoja heillä on käytössään kuusi, mutta perustelluista syistä voidaan lisäjäseniä kutsua ikään kuin tarkkailijastatuksella. Oppenheim toivoo EKD:n edustajan roolin selkeytyvän jatkossa.

Suomen ev. lut. kirkon edustajina toteamme, että kaksi jäsentä hallituksessa on hyvä ja riittävä määrä. Jäntevä työskentely edellyttää, että molemmat jäsenet ovat paikalla aina kun vain mahdollista.

Kesäseminaari 2002

Isäntäkirkko: Mecklenburgin maakirkko, Saksa

Paikka: Itäisessä Pohjois-Saksassa, Güstrowin kaupungin lähetyksillä sijaitseva Salem. Die Familienferienstätte Sa-

lem am Kummerower See. (Osoite: Am Hafen 1 D-17130 Gorschendorf-Salem. Tel +49 (0)3994 2340 Fax (0)3994 234400. Lähin lentokenttä: joko Hampuri tai Berliini).

Ajankohta: 2.-8.9.2002 (Saapuminen ma 2.9. klo 18 mennessä, seminaari päättyy pe 6.9., seurakuntavierailu 6.-8.9., pois-lähtö ilta päivällä su 8.9.)

Osallistumismaksu: 420 DM (2hh), 460 DM (1hh, näitä rajoitetusti)

Teema:

Tiedätkö, keneen uskon? (2. Tim. 1:12) – Kristinuskon aakkoset omana aikanimme

(Ich weiss, an wen ich glaube? - Christliche Alphabetisierung in unserer Zeit)

Johdanto teeman käsittelyyn:

“Monet ihmiset tietävät vain vähän kristillisestä uskosta. Jotkut ovat osallistuneet uskonnonopetukseen ja käyneet ripikoulun. Kuitenkin heidän on vaikea puhua kristittynä elämisestä. Joillakin taas ei ole ollut lainkaan mahdollisuutta saada tietoa kristinuskosta ja he saattavat kirkkoon astuessaan kysyä, kuka on tuo mies, joka on pantu ristille.

Miten kristillisen uskon välittäminen onnistuu? Miten epämääräisistä uskonnollisista käsityksistä voidaan päästä sellaiseen uskonelämään, joka on kiinnittynyt kristinuskon keskeiseen sisältöön. Miten usko voisi selvemmin muokata ymmärrystämme, sydämiämme ja rohkeuttamme?

Aiomme käsitellä näitä kysymyksiä kolmeen teema-alueeseen liittyen. Pohdimme joka yhteydessä teemaa haasteiden, sisällön, tavoitteiden ja kokemusten näkökulmasta.

1. Uskon ABC aikuisille
2. Uskon ABC perheessä
3. Uskon ABC seurakunnassa “

Jokaisesta teema-alueesta pidetään alustus. Nämä jakautuvat siten, että ruotsalaiset vastaavat ensimmäisestä, suomalaiset toisesta ja saksalaiset kolmannesta.

Raamattutyöskentelyn teksteiksi valittiin Fil. 2: 1-11; Luuk 24: 13-35; 5. Moos. 6:4-9. Saksalaiset vastaavat raamattutunneista.

Teema korostaa uskontokasvatuksen keskeistä merkitystä. Kyse on sekä sisällöstä ja sen vakuuttavasta tulkinnasta että menetelmistä. Ruotsalainen alustaja on mahdollisesti pastori Karl-Gunnar Elversson tai Elisabet Lindow, jotka ovat työskennelleet aikuiskatekismus-hankkeen parissa. Saksasta pyydetään mahdollisesti pastori Christian Höseriä, joka on Cellen seurakuntapedagogisen instituutin entinen johtaja (nykyään seurakuntavirassa). Suomalaisen alustajan toivotaan paneutuvan perheen uskontokasvatusasioihin. Esillä oli mm. kysymys Mitä kristittynä perheenä eläminen tarkoittaa?, Miten perheen uskontokasvatusta voidaan tukea? Mitä kasteopetus merkitsee?

Kesäseminaarissa kuullaan jälleen ns. maakohtaisia raportteja. Muutamien osallistujakirkkojen toivotaan kertovan lyhyesti, mitkä asiat ovat heidän kirkossaan juuri nyt keskeisiä aiheita. Teemat voivat painottua yleisteeman suuntaan, mutta myös muut aiheet ovat tervetulleita. Raportteja pyydetään tällä kertaa erityisesti Virosta, ELKRASilta, Tanskasta, Norjasta ja Saksasta (Thüringen).

Itäisen Euroopan osallistujien kustannukset sovittiin hoidettavan aikaisem-

malla tavalla so. Suomi vastaa Inkerin kirkon edustajan kuluista, Ruotsi Latvian, Tanska Liettuun, Norja Viron, Saksa (EKD) Puolan ja ELKRASin.

Osallistujat: Aikaisempaan tapaan toivotaan, että osallistujat edustavat kirkon eri tahoja, ikäryhmiä ja sukupuolia. Suomesta on mahdollisuus lähettää 6 edustajaa.

Latviassa, Siguldassa syyskuussa 2001 järjestetyn seminaarin arviointi

Ensimmäistä kertaa konventin historiasa kesäseminaari järjestettiin muualla kuin Pohjoismaissa tai Saksassa. 1990-luvulla seminaareissa on ollut edustajia Baltian maista, Inkerin ja ELKRASin kirkkoista ja Puolasta. Konventin on haluttu palvelevan myös näitä kirkkoja yhteydenpitovälineenä, mutta konventin varsinaisiksi jäseniksi näitä tahoja ei ole vielä kutsuttu. Tähän ei ole ollut taloudellisia mahdollisuuksia, mutta myöskään periaatteellisesti tähän ei ole oltu vielä valmiita. Konventin mahdolliseen laajentamiseen on haluttu varata riittävästi aikaa, toistaiseksi em. kirkkojen suuntaan yhteyttä on rakennettu vieraanvaraisuuspohjalta.

Seminaarin järjestelyt onnistuivat paikan päällä hyvin. Suuri kiitos tästä lankeaa paitsi latvialaisille, erityisesti Ruotsin ev.-lut. kirkon Eurooppa-sihteerin Birgitta Handogille, joka avusti latvialaisia järjestelyissä. Kaikkiaan seminaarin katsottiin onnistuneen enimmäkseen erinomaisesti.

Alustuksia ja valittua aihepiiriä kiitettiin onnistuneiksi. Aikaisempaa enemmän huomiota on kuitenkin kiinnitettävä alustajien ohjaamiseen, että he ymmärtävät aiheensa ja kuulijakuntansa oikein.

Latvian luterilaisen kirkon erityispiirteet tulivat seminaarissa ja sen käytäväkeskusteluissa esiin. Näistä on enemmän esim. piispa Pihkalan syksyisessä seminaariraportissa. Arkkipiispa Vanags johtaa kirkkoaan konservatiivisen linjansa mukaisesti. Oudoksuntaa herättää hänen pyrkimyksensä syventää kirkkonsa yhteistyötä sekä Missourisynodin että eurooppalaisten yhteistyökirkkojen suuntaan. Saksassa piispa Bärbel Wartenberg-Potterin virkaanvihkimyksessä (Nordelbische Landeskirche) arkkipiispa Vanags oli esiintynyt siviilivaatteissa, mikä oli herättänyt ärtymystä.

Baltian, Venäjän ja Puolan luterilaisten kirkkojen mukanaoloa konventin seminaareissa pidettiin myönteisenä asiana. Todettiin myös, että parilla viime kerralla näiden kirkkojen aiheet ovat nousseet jopa niin runsaasti esiin, että on huolehdittava Pohjoismaiden ja Saksan kirkkojen kokemustenvaihdon riittäväydestä.

Työryhmä

Päätettiin nimetä työryhmä Birgitta Handog, Thomas Waack ja Tapani Rantala selvittämään, mihin suuntaan kehitetään kirkkokonventin ja Baltian, Venäjän ja Puolan luterilaisten kirkkojen yhteistyötä, esim. jatketaanko yhteistyössä nykyisellä vieraanvaraisuuslinjalla vai pyritäänkö näiden kirkkojen edustajia saamaan konventin varsinaisiksi jäseniksi. Työryhmä laatii selvityksen vuoden 2002 aikana.

Kuulumiset

Kuulumiskierroksella kuultiin mm. Ruotsin ensimmäisistä seurakuntavaleista (äänestysprosentti 13). Kaikissa pohjoismaissa näyttää olevan pinnalla keskustelu samaa sukupuolta olevien asemasta ja kirkon tätä teemaa koskevista kannoista. Saksalaiset esittelivät EKD:n julkilausuman "Kirchengemeinschaft nach evangelischen Verständnis – Ein Votum zum geordneten Miteinander bekenntnisverschiedener Kirchen" (EDK-Texte 69). Julkilausuma näyttää leuenbergiläiseltä reaktiolta sekä luterilaisten kirkkojen ja roomalais-katolisen kirkon vanhurskauttamisasiakirjaa että Porvoo-yhteisöä kohtaan. Esittelyssä mainittiin mm., että kun virkakysymys on viime aikoina ollut runsaasti esillä ekumeenisissa keskusteluissa, tässä on paperi, joka muistuttaa sanan ja sakramentin tärkeydestä.

Seuraava hallituksen kokous

Hallitus kokoontuu seuraavan kerran kesäseminaarin yhteydessä ja jälleen joulukuussa, 6.-8.12.2002, kokous alkaa pe klo 16 ja päättyy 8.12. iltapäivällä. Alustavasti sovittiin, että vuonna 2003 hallitus kokoontuu 12.-14.12.

16.1.2002

Anglican-Lutheran Societyn vuosikokous Lontoossa 9.3.2002

Jaakko Rusama

Osallistuin lauantaina 9.3.2002 Lontoossa Suomen kirkolla pidettyyn Anglikaanis-luterilaisen yhdistyksen, Anglican-Lutheran Societyn, vuosikokoukseen yhdistyksen Suomen asiamiehenä (National Correspondent). Vuosikokous on perinteisesti pidetty Lontoossa yhden päivän mittaisena tapahtumana, josta varsinainen kokous vie osan ajasta. Kokous pidettiin nyt ensimmäistä kertaa Suomen kirkolla Albion Streetillä pastori *Tapani Rantalan* toimiessa isäntänä. Yhdistys on perustettu vuonna 1984.

Kokoukseen osallistui 40 kolmeen eri kirkkokuntaan kuuluvaa yhdistyksen jäsentä seitsemästä maasta, Britanniaista, Yhdysvalloista, Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Saksasta ja Puolasta. Läsä oli myös Britannian luterilaisen kirkon (The Lutheran Church in Great Britain) piispa, entinen Puolan luterilaisen kirkon pappi *Walter Jagucki*, joka toimii pienen Leedsin luterilaisen seurakunnan pappina. Ison-Britannian luterilaiseen neuvostoon kuuluvien 11 kirkon vaikutuspiirissä lasketaan tällä hetkellä ole-

van noin 90.000 ihmistä, "jäseniä" paljon vähemmän (ehkä noin 13.000). Kansallisista asiamiehistä (National Correspondents) olivat paikalla Suomen, Saksan ja Yhdysvaltojen asiamiehet.

Kokousta johti yhdistyksen luterilainen puheenjohtaja *Tom Bruch*, joka on Ison-Britannian luterilaisen neuvoston pääsihteeri. Anglikaaninen puheenjohtaja piispa, tri *Rupert Hoare* ei ollut paikalla. He aloittivat kolmivuotisen puheenjohtajakautensa maaliskuussa 2001. Piispa Hoare on toiminut vuodesta 1999 Liverpoolin tuomiorovastina, mihin virkaan hän siirtyi Worcesterin hiippakunnan apulaispiispan, Dudleyn piispan virasta. Suomalaisten yhteyksien kannalta on hyödyllistä, että molemmat puheenjohtajat ovat vierailleet Suomessa ja tuntevat monia suomalaisia. Anglikaanis-luterilaisten yhteyksien vahvistamisessa on tärkeää, että anglikaanisissa kirkoissa on merkittäviä johtohenkilöitä, jotka tuntevat luterilaisuutta Pohjolassa. Kokouksessa tuotiin jälleen esille se, kuinka tiukassa on mm. Englannin

kirkon papistossa käsitys luterilaisuudesta matalakirkollisena saksalaisena protestanttisuutena. Porvoon sopimuksen tunnettuus ei ole kovin suurta.

Yhdistyksen presidentteinä jatkavat entiset, luterilaisena presidenttinä piispa *Erik Vikström* ja anglikaanisena presidenttinä Durhamin tuomiorovasti *John Arnold*, joka siirtyy eläkkeelle lokakuussa 2002. Toimintaa johtaa kuuden hengen johtokunta. Lisäksi yhdistyksen lehden, *The Window*, toimittaja ja yhdistyksen entinen puheenjohtaja Ronald Englund osallistuu johtokunnan kokouksiin.

Kokouksen aluksi vietetyssä messussa saarnasi yhdistyksen johtokunnan jäsen, Northamptonin katolisen tuomiokirkon pappi, isä *Phillip Swingle* ja alttaripalveluksen toimitti Lontoon suomalaisen kirkon pastori *Tapani Rantala* avustajanaan *Tom Bruch*.

Toiminnan näkökulmia

Uusien puheenjohtajien myötä yhdistyksen toiminta on selvästi virkistynyt. Päätoimintamuotoina ovat anglikaanis-luterilaisen informaation jakaminen mm. *The Window* -lehden välityksellä sekä seminaarien ja konferenssien järjestäminen. Yhdistyksellä on tällä hetkellä 250 henkilöjäsentä eri puolilla maailmaa, eniten Isossa-Britanniassa ja toiseksi eniten Yhdysvalloissa. Jäseniä on useissa Euroopan maissa sekä myös mm. Tansaniassa ja Uudessa Seelannissa.

Anglikaanis-luterilainen konferenssi pidettiin 14.-17.9.2001 Saksassa Lübeckin lähistöllä Ratzeburgissa. Aiheena oli "Jumalanpalvelus, liturgia, musiikki: uusien haasteiden kohtaaminen". Mukana oli 50 osanottajaa neljästä maasta. Muutamaa päivää aikaisemmin tapahtu-

neiden New Yorkin terrori-iskujen tähden amerikkalaiset osanottajat eivät päässeet konferenssiin. Saimme lähetetyksi mukaan konferenssiin Suomesta edustajan, kanttoriurkuri *Jarmo Kainulaisen*.

Yhdistyksen puheenjohtajien esittämän lyhyen kirjallisen vuosikertomuksen lisäksi kokouksessa kuultiin kolme kansallista raporttia, Yhdysvalloista, Suomesta ja Saksasta. Amerikkalainen ja suomalainen raportti jaettiin myös kirjallisena. Suomen raportissa tuotiin esille lokakuussa 2002 vietettävän Porvoo Dayn valmisteluja sekä pian ilmestyvää kirjaa anglikaanis-luterilaisen jumalanpalvelusseminaarin pohjalta. Raportissa oli myös kuvaukset anglikaanien toiminnasta Suomessa, Porvoon prosessin aiheuttamista muutoksista mm. luterilaisessa kirkkolaissa sekä anglikaanisesta tutkimuksesta Suomessa. Erityistä kiinnostusta herätti viimeksi mainittu, anglikaaninen tutkimusprojekti, joka toimii tällä hetkellä Åbo Akademin johdolla ja jossa on mukana väitöskirjaopiskelijoita Åbo Akademiasta ja Helsingin yliopistosta. Kansallisten asiamiesten laatimien raporttien tiivistelmät julkaistaan *The Window* -lehdessä.

Esitin vuosikokouksessa vuotta aiemmin, että yhdistys loisi nopeasti kotisivun elektronista tiedonvälitystä varten. Asia on edistynyt siten, että yhdistyksen walesilainen jäsen, syntyyän saksalainen, pastori *Wolfram Neumann*, on koonnut kotisivulleen Anglican-Lutheran Societyn informaatiota. Kotisivun osoite on: www.angl-luth.net. Tällä kotisivulla ovat jo nyt mm. Suomen anglikaanis-luterilaisen toiminnan raportti vuodelta 2001 ja Porvoo Dayn 11.-13.10.2002 ohjelma. Johtokunnalle annettiin nyt tehtäväksi oman kotisivun luominen.

Erillisenä asiana kiitettiin Suomen luterilaisen kirkon yhteiskunnallisen työn panosta Hyvän Työn problematiikan käsitteilyssä. Suomeksi juuri julkaistu kirja toivottiin saatavan pian myös englanniksi. Kokous toivoi, että käännöstyö onnistuisi Suomessa.

Yhdistyksen talous on kunnossa. Sen lisäksi kansallisilla toimielimillä on jonkin verran varoja käytettävissään. Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle pyydettiin välittämään erityiset kiitokset vahvasta taloudellisesta tuesta. Milään muulta kirkolta Anglican-Lutheran Society ei saa kansainväliseen toimintaansa suoraa tukea. Rahastonhoitaja totesikin raportissaan: "Ilman Suomen luterilaisen kirkon vuosittaista avustusta (£ 698) me menettäisimme joka vuosi jonkin verran päätoimintamuodostamme eli yhteydenpidostajäsenkuntaan." Suomen evankelis-luterilaisen kirkon antama tuki oli vuonna 2001 yhdistyksen kaikista tuloista 9,2 % ja vuotta aiemmin peräti 19,8 %. Yhdistyksen vuoden 2001 tuloihin vaikutti Ratzeburgissa pidetty konferenssia varten hankittu erilisrahoitus.

Esitin kokouksessa, että selvyiden vuoksi yhdistyksen jäsenmaksut maksettaisiin vastaisuudessa euroissa, Britannian punnissa ja Yhdysvaltain dollareissa, ei muissa valuutoissa. Näin päätettiin, vaikka suomalaisille uudistuksen myötä jäsenmaksut nousivat jonkin verran. Henkilöjäsenmaksu on 18 € vuodessa, opiskelijat, työttömät ja eläkeläiset 9,50 €, perheet ja pariskunnat 24 € sekä ryhmät 36 €.

Tulevaa

Kuluvana vuonna yhdistys järjestää kansallisin voimin kaksi merkittävää kansainvälistä tapahtumaa. Ensimmäinen on

Walthamissa Massachusettsissa Yhdysvalloissa 20.-23.9.2002 pidettävä konferenssi, jonka teemana on "On the Power of Bishops". Konferenssin avulla pyritään vastaamaan siihen ajankohtaiseen ja varsin voimakkaaseen amerikkalaiseen luterilaiseen kritiikkiin, jonka mukaan piispuutta ja piispan virkaa ei tulisi nähdä historiallisen succession valossa. Kriitikot ovat todenneet, että episkopaatin korostaminen on heidän mielestään myös ristiriidassa Augsburgin tunnustuksen seitsemännen artiklan kanssa. Anglikaanis-luterilaisessa Niagaran raportissa (1987) todetaan kuitenkin, että anglikaanit ja luterilaiset pyrkivät yhdessä uudistamaan piispuutta (episkopé). Konferenssissa on esitelmöitsijöinä nimekkäitä ekumeenisia vaikuttajia eri kirkkoista, kuten *Günther Gassmann*, *Michael Root* ja *Mary Tanner*. Konferenssin ohjelman olen erikseen toimittanut Helsingin yliopiston ja Åbo Akademin teologisiin tiedekuntiin ja Kirkon ulkoasiain osastoon.

Toinen tapahtuma on Porvoon sopimuksen 10-vuotispäivän kunniaksi pidettävä Porvoo Day 11.-13.10.2002 Porvoossa ja Helsingissä. Edellinen Porvoo Day pidettiin vuonna 1999. Pääpuhujat lokaan Porvoo Dayssä ovat piispa *Juha Pihkala* ja tuomiorovasti *John Arnold*. Teemana on "Yhteinen missio ja palvelu", "Common mission and service". Porvoon yhteisön uudistunut kontaktiryhmä osallistuu myös tapahtumaan. Canterburyn arkkipiispaa edustaa anglo-skandinaavisten teologisten konferenssien veteraani, vanha Suomen-ystävä ja merkittävä liturgikko, Portsmouthin piispa *Kenneth Stevenson*. Myös Porvoo Dayn ohjelma jaettiin Lontoossa Anglican-Lutheran Societyyn vuosikokouksessa.

Anglikaanis-luterilainen yhdistys järjestää muutaman vuoden välein kansainvä-

lisen anglikaanis-luterilaisen konferenssin. Vuonna 1999 se pidettiin Cambridgessä Englannissa ja aiheena oli "Vanhurskauttaminen, mitä se merkitsee tänään?" Seuraava konferenssi on Liverpoolissa 12.-15.9.2003. Tarkkaa teemaa ei ole vielä päätetty, mutta alustavien suunnitelmien mukaan aihe liittyy kirkon työhön kaupungeissa ja Euroopan uudelleen evankelioimiseen.

Anglikaanis-luterilaisen yhdistyksen johtokunnan jäsen ja rahastonhoitaja, the Rev Canon *Guy Smith* vierailee Suomessa 23.5.-10.6.2002. Hän toimittaa mm. anglikaanisen jumalanpalveluksen Agricolan kirkossa sunnuntaina 26.5.2002.

Anglikaanis-luterilaisen yhdistyksen vuosikokous vuonna 2003 pidetään 8. maaliskuuta Lontoossa.

Mary Tannerin kriittiset arviot

Vuosikokouksen ohjelmaan on perinteisesti liittynyt esitelmä ja siihen liittyvä keskustelu. Tällä kertaa esitelmän piti Englannin kirkon kristittyjen ykseyden neuvostoa vuosina 1991-1998 johtanut tri *Mary Tanner* aiheesta "Tulevia näkymiä kristittyjen ykseydelle: anglikaanis-luterilainen näkökulma". Kyseessä oli merkittävä esitys, ja kuvailen seuraavassa sitä ja sen pohjalta käytyä keskustelua vähän laajemmin. Esitelmä oli myös mielenkiintoisella tavalla kaksijakoinen.

Esitelmässään, josta alkuosa oli jo esitetty eräässä Kirkkojen maailmanneuvoston (Tanner on KMN:n Faith and Order -komission entinen puheenjohtaja) neuvottelussa, Mary Tanner käsitteli neljää kysymystä: (1) Missä olemme ekumeenisen vuosisadan päätyttyä ja uuden vuosituhannen alkaessa? (2) Ekumeenisen maiseman hauraus, (3) Mitä

anglikaaneilla ja luterilaisilla on yhdessä tarjottavana tässä hauraassa tilanteessa? ja (4) Haasteita anglikaanis-luterilaisen yhteyden uudelle vaiheelle.

Erinomaisena puhujana tunnettu Mary Tanner kuvasi hyvin 1900-luvun huikeat saavutukset ekumeenisessa kehityksessä. Vuosisata ei ainoastaan johtanut teologiseen lähentymiseen kirkkojen kesken vaan myös johti yhteiseen uudistuksen tarpeeseen ja siten muutti koko kirkollista "karttaa". Syntyi hänen mukaansa ehkä parasta teologiaa. Hän esitti kuitenkin huolensa useista huolestuttavista piirteistä. Kapea tunnustuskunnallisuus on kasvanut. Hän kertoi kovasta paavin ja mm. Porvoon sopimuksen vastustuksesta Englannin kirkossa. Läntisen ja itäisen kristikunnan jännitys on edelleen olemassa, vaikka vain Bulgarian ja Gruusian ortodoksiset kirkot ovat irrottautuneet KMN:sta. Tanner korosti vahvasti, "ettei ole olemassa enää vain yhden kirkon sisäistä oppia". Samalla syntyy koko ajan uusia ja itsenäisiä kirkkoja, jotka eivät ole kiinnostuneita klassillisesta ekumeniasta. Toisaalta taas syntyy ryhmiä, joille uskontojen välinen vuoropuhelu olisi oikeaa ekumeniaa. Ehkä suurimpana ongelmana hän piti sitä, että kirkoilta puuttuu nyt yhteisymmärrys ekumeenisen toiminnan päämäärästä. Enää ei puhuta orgaanisesta ykseydestä, toiset puhuvat jo jopa koko luomakunnan ykseydestä.

Mitä tällaisessa tilanteessa anglikaanit ja luterilaiset voisivat tehdä? Mary Tanner totesi, että yhteistä työtä kohti näkyvää ykseyttä on tehty paljon. Motivaatio on ollut korkea, ja teologista konsensusta on saatu paljon aikaan. Hän kutsui Porvoon prosessia muutoksen työkaluksi erityisesti apostolisuuden ja succession kysymyksissä. On otettu yhteisiä askeleita. Ne ovat olleet mahdollisia, vaikkei kaikissa kysymyksissä ole vielä löy-

detty ratkaisuja. Yhteyttä tapahtuu hyvin monella tasolla: ystävyysseurakunnissa, konferensseissa ja seminaareissa, piispojen vihkimyksissä ja mm. siinä, että luterilaiset piispat eivät enää ole tarkkailijoita vaan täysivaltaisia jäseniä anglikaanipiispojen Lambeth-konferensseissa.

Tämän jälkeen Tanner ryhtyi pohtimaan anglikaanis-luterilaisia haasteita. Hän esitti vahvan apologeettisen kuvan anglikaanisuudesta ja ruoti voimakkaasti luterilaisia käytänteitä ja päätöksiä. Kun anglikaaneilta on kyselty heidän johdonmukaisuudestaan eri dialogeissa, Tanner piti tätä vain alueellisten dialogien synnyttämänä tilanteena, jota pyritään selvittämään. Hänen mukaansa anglikaanit ja luterilaiset ovat dialogeissaan katolisen kirkon kanssa mm. luvanneet pohdita paavin primaattia, mutta siinä "anglikaanit ovat sanoneet paljon enemmän". Esitettyään tämänkaltaisia asioita melko kritiikittömästi hän kuvaili tarkoin mielestään isoja ongelmia luterilaisissa kirkoissa. Niistä hän käsitteli erityisesti Norjan kirkon käytäntöä, jossa tuomiorovasti voi vihkiä papiksi, Norjan kirkon päätöstä allekirjoittaa Leuenbergin sopimus, Norjan kirkon maallikkopuheenjohtajuutta ja Kanadan luterilaisen kirkon liberaalia suhtautumista homoseksuaaleihin. Hän tosin myönsi, että keskusteluissa metodistien kanssa Englannin kirkko on joutunut pohtimaan uudelleen Leuenbergin konkordiaa.

Tannerin esitelmän jälkeen käytiin vilkas keskustelu. Erityisesti hänen käyttämänsä kahta keskeistä argumenttia pidettiin riittämättöminä. Toisaalta hän kuvasi mahdollisia erilaisia painotuksia anglikaanisen opin tulkinnessa vain alueellisina painotuksina ja toisaalta hänen mielestään anglikaanien virallisissa päätöksissä ei ole erityisiä ongelmia. Keskustelussa tuli vahvasti esille se, että

ekumeenisen työn todellisuus on usein aivan toista. Oli hieman yllättävää, että Tanner jätti esitelmässään kokonaan mainitsematta anglikaanisen kirkon ongelmalliset opilliset käytännöt ja päätökset suhteessa luterilaisiin. Kuitenkin niitä on varsin paljon. Kysyinkin häneltä anglikaanien johdonmukaisuuksista eri dialogeissa, joita ei voi selittää vain alueellisuudella, anglikaanien sisäisistä eroavaisuuksista esimerkiksi virkakysymyksessä, naispappeuden vastustajien omien "lentävien piispojen" käytännössä, skismaattisissa amerikkalaisissa piispojen suorittamissa pappisvihkimyksissä tai maallikkopuheenjohtajuudessa Australiassa. Näitä ja monia muita anglikaanien omia kipeitä kysymyksiä Tanner ei maininnut esitelmässään lainkaan. Hän myönsi, että ns. lentävät piispat olivat vain väliaikaisratkaisu, joka näyttää edelleen jatkuvan.

Eräät paikalla olleet anglikaanipapit kritisoivat myös Tannerin kuvaa ekumeenian haasteista ja mahdollisuuksista, koska seurakunnallisen ekumeenisen työn tilanne on heidän mukaansa jatkuvassa muutoksessa ja kovin toisenlainen kuin miten Tanner sen näki. Mary Tanner itse on toiminut ennen kirkon keskushallintoon tuloaan parikymmentä vuotta Vanhan testamentin opettajana yliopistossa. Keskustelu oli todella mielenkiintoinen, mikä ehkä yllätti esitelmöitsijänkin.

Kokouksen puheenjohtaja *Tom Bruch* kuvaili vielä luterilaisena kohtaamaansa näkyvää erilaisuutta Englannin kirkon eukaristiakäsityksissä. Voimakkaisiin kalvinistisiin näkemyksiin on luterilais-tenkin vaikea yhtyä ja kuitenkin ne ovat elävää todellisuutta Englannin kirkossa. Tanner väitti, että anglikaanien käsityksessä eukaristiasta ei pitäisi olla mitään epäselvyyttä, koska nämä kannat ovat hänen mukaansa tulleet hyvin esille vas-

tauksissa BEM-asiakirjaan ja Porvoon sopimuksessa.

Mary Tanner osallistuu toukokuun viimeisellä viikolla 2002 Suomessa KMN:n ja ortodoksien komitean kokoukseen. Sovimme, että samassa yhteydessä hän tapaa suomalaisen anglikaanisen tutkimusprojektin tutkijat.

Kiitän kirkon ulkoasiain neuvostoa mahdollisuudesta osallistua tähän kokoukseen.

Arbetsgruppens (European Community Legislation) sammanträde i Bryssel 8-9.2.2002

Gunnar Grönblom

Arbetsgruppen koncentrerade sig på den insats man från kyrkornas sida skall försöka göra i samband med konventets arbete med ett nytt grundfördrag för EU. Här kunde man inom gruppen ena sig om några förslag som man kommer att vid tillfälle ge vidare till konventet förutsatt att dessa kommer att godkännas av exekutivkommittén.

Alla utom en var närvarande. Detta sammanträde avvek från alla tidigare så till vida att de första tre timmarna hölls gemensamt med motsvarande arbetsgrupp inom det katolska COMECE. Detta var mycket intressant och kan bli vägledande för det framtida arbetet. På ömse sidor visade man nämligen ett genuint intresse att samarbeta även i fortsättningen. Den diskussion som fördes framför allt angående vad man från kyrkornas sida skall satsa på i samband med den s.k. Laekenprocessen, det vill säga det arbete som det nyligen tillsatta konventet under ledning av den tidigare franska presidenten Valerie Giscard

d'Estaing skall utföra under det kommande året, visade att enigheten var relativt stor även om man inte kom in på direkt konkreta förslag och formuleringar vid detta sammanträde. Dock enades man om att deklaration nr 11 från Amsterdamfördraget på sätt eller annat måste fås med i det dokument som kommer att bli resultatet av konventets arbete. Dessutom ansåg man att det vore skäl att försöka få in en passus om kyrkor och religiösa samfund i samband med avsnittet om medborgarskap och deltagande om ett sådant kommer att ingå i det slutliga dokumentet.

Det förvånansvärda i samband med diskussionen tillsammans med COMECE var den ringa insats som medlemmarna i den katolska arbetsgruppen presterade.

I vilket fall som helst kom vi överens om att under denna process hålla varandra underrättade om de mått och steg som man vidtar och dessutom försöka åstadkomma ett strukturerat samarbete

så att onödigt dubbelarbete skall kunna undvikas.

Då vår egen arbetsgrupp därefter fortsatte arbetet var det även här framför allt frågan om konventets kommande arbete som var föremål för vårt intresse. Vi beslöt att i vår arbetsgrupp koncentrera oss på konkreta förslag till på vilket sätt och på vilka punkter ett omnämnande av kyrkor och religiösa samfund kan fås med i det slutliga dokumentet. Hittills har det ju varit omöjligt att få med något av detta i de grundfördrag som har antagits. Endast deklaration nr 11 i anslutning till Amsterdamfördraget har godkänts men denna deklaration är inte en del av själva grundfördraget och därigenom heller inte absolut bindande. Dessutom finns ett indirekt omnämnande av kyrkor och religiösa samfund i samband med avsnittet om religionsfrihet i stadgan för grundläggande rättigheter. Men inte heller denna är absolut bindande utan har antagits som en deklaration.

Vi utgick i arbetet från att konventet kommer att sträva till att få till stånd ett dokument som mer eller mindre kommer att likna en konstitution eller en grundlag för EU och som kommer att godkännas 2004. Om det bara är möjligt ansåg vi att man i samband med denna process bör försöka få med ett eller flera avsnitt om kyrkor och religiösa samfund. Våra förslag blev följande:

1. Deklaration nr 11 från Amsterdamfördraget bör fortsättningsvis vara gällande och på sätt eller annat fås med som en del av slutdokumentet.
2. I en av de första artiklarna som sannolikt kommer att behandla meningen med och målen för EU bör man försöka få med ett avsnitt med följande innehåll: *To build a continent*

of human values, liberty and solidarity, reflecting the richness and diversity of its cultural, religious and philosophical traditions.

3. I ingressen borde man försöka få med följande ordalydelse: *Taking inspiration from its cultural, religious and philosophical heritage, the Union is founded on the indivisible, universal principals of human dignity, freedom, equality and solidarity. It is based on the principals of democracy and the rules of law. It places the individual at the heart of its activities, establishing the citizenship of the Union and creating an area of freedom, security and justice.*
4. I ett eventuellt avsnitt om Citizenship and participation borde man försöka få med följande formulering: *The Union, desiring to promote the widest possible participation of citizens, acknowledges the important role of organized civilization, churches and religious communities. The Commission shall have the task of promoting structured consultation and dialogue with organized civilization, churches and religious communities.*
5. Man försökte medvetet gå in för formuleringar som alla i arbetsgruppen kunde omfatta och som man realistiskt kunde tänka sig att både olika kyrkor och religiösa samfund samt även politikerna kunde omfatta. Eftersom man tog dessa mål som utgångspunkt blev formuleringarna på många punkter ganska intetsägande.

Eftersom ytterligare två av kommissionens arbetsgrupper (Human Rights and Religious Freedom och European Integration Process) ännu skall behandla samma problematik, varvid det är sannolikt att dessa grupper framför allt kommer

att koncentrera sig på det övriga innehållet i grundfördraget eller konstitutionen och inte så mycket på kyrkornas egen position, är det ännu för tidigt att dra några definitiva slutsatser vad insatsen från kyrkornas sida kommer att gå ut på. Detta måste dock snart avgöras för att det skall finnas de bästa möjliga förutsättningarna att påverka konventets arbete eftersom arbetstakten kommer att vara synnerligen intensiv.

Vidare beslöt man att kommissionen skall låta registrera sig som en deltagare i det forum som konventet har lovat upprätta för sådana som vill vara med och påverka innehållet i det dokument som konventet skall komma fram till.

De övriga ärendena på dagordningen måste på grund av tidsbrist behandlas mycket ytligt. En rapport med rubriken *Women and fundamentalism*, som har utarbetats av en kommitté inom Europaparlamentet, närmast i anledning av situationen i Afghanistan, genomgicks och kritiserades på flera punkter vad behandlingen av förhållandet mellan kyrka och stat beträffar. Å ena sidan utgår man från deklaration 11 i Amsterdamfördraget att Unionen skall respektera kyrkornas självständighet men å andra sidan anser man i samma rapport på andra ställen ändå klart och tydligt att det enda möjliga förhållandet mellan kyrka och stat är en total separation dem emellan. Vidare talas det om sekularisering som något synnerligen positivt eftersom man anser att kyrkor och religiösa samfund skall hålla sig borta från allt som har med det allmänna och politik att göra. Man enades om att via de olika ländernas representanter i Europaparlamentet försöka förhindra att detta förslag från den här kommittén skall godkännas. Enligt de förhandsbesked som förelåg är det även sannolikt att så kommer att ske.

Ett direktiv om *the information and the consultation of workers* har nyligen godkänts men där har ett nödvändigt undantag gjorts för kyrkor varför man inte fäste någon större uppmärksamhet vid detta. Däremot var man mera bekymrad för den kommande utvecklingen i anledning av att konkurrensaspekter har börjat tillämpas även på erbjudandet av sociala tjänster i takt med att allt flera privata institutioner erbjuder sådana tjänster i stället för som tidigare det allmänna. Detta kan redan nu få betydelse för det som många diakonala institutioner sysslar med i Mellaneuropa men i värsta fall även för den diakonala verksamhet som bedrivs inom våra egna församlingar. Man vet nämligen ännu inte om tjänster som erbjuds gratis skall undantas från konkurrenslagstiftningen hur absurt det än låter. Här gäller det dock att noga följa med det som håller på att ske.

Som en intressant detalj i anledning av detta sammanträde kan jag nämna att EKD:s kontor i Bryssel just nu flyttar till ett hus på andra sidan om det Ekuumeniska centret. Man hyr in sig i detta hus i fyra våningar tillsammans med Eurodiaconia och Diakonisches Werk från Tyskland. Jag besiktigade utrymmena och de är helt nyrenoverade samt innehåller även lämpliga konferensutrymmen. Intressant i sammanhanget är att de fortfarande har ett rum överlopps som de gärna hyr ut åt någon som passar in i sammanhanget. Man skulle absolut ingenting ha emot att hyra ut det t.ex. åt vår kyrka om vi har behov av det. Rummet är på ca 20 m² och hyran betingar sannolikt ungefär 12/m²/månad vilket mätt med hyresnivån i Bryssel är ytterst fördelaktigt.

Borgå den 11 februari 2002

Gunnar Grönblom

***Porvoo Day, 11-13 October, 2002
in Porvoo and in Helsinki***

Common mission and service

A conference commemorating the 10th anniversary of the Porvoo Agreement

Friday, 11 October

- 19.00 Eucharist in the Cathedral of Porvoo,
the Bishop of Porvoo, the Rt Rev Dr **Erik Vikström**
After the Eucharist a Reception at the Bishop's House,
next to the Cathedral

Saturday, 12 October

- 9.00 Lutheran Morning Prayer in the Cathedral of Porvoo, the
Dean of Porvoo, the Very Rev **Lars Schmidt**
- 9.45 Welcome and introduction in the Chapter House,
Gymnasiegränd/Lukiokuja 2
the Bishop of Porvoo, the Rt Rev Dr **Erik Vikström**
- 10.00 Lecture: From Meissen to Porvoo and beyond,
the Very Rev Dr **John Arnold**, the Dean of Durham,
Church of England; followed by discussion
- 11.00 Coffee and tea
- 12.00 Short addresses by representatives of the Porvoo communion
churches: Scottish Episcopal Church, Estonian Evangelical
Lutheran Church and Church of Norway
- 13.00 Lunch at the Parish Hall, Lundinkatu/Lundagatan 5
- 14.30 Lecture: Our common commitment to mission and service,
the Bishop of Tampere, the Rt Rev Dr **Juha Pihkala**,
the Evangelical Lutheran Church of Finland; followed by
discussion

- 15.45 *Coffee and tea*
- 16.15 *Short addresses of the implementation of the Porvoo process:
Ireland and Sweden*
- 17.15 *Concluding remarks by the key note speakers*
- 18.00 *Choral Evensong in the Cathedral of Porvoo,
the Rev **Rupert Moreton**, the Anglican Chaplain in Helsinki, and the
Porvoo Cathedral Choir*

Sunday, 13 October

- 10.00 *Anglican Service in Mikael Agricola Church, Helsinki,
Tehtaankatu 35, preacher Dr **John Arnold***

*Buffet lunch in the Crypt of the church for the congregation and the foreign
guests.*

*Porvoo Day will be conducted in English. Interpretation into Finnish and Swe-
dish will be provided during the discussions.*

*Members of the Anglican-Lutheran Porvoo Communion Contact group will take
part in the Porvoo Day.*

There is no attendance fee.

*Registration by 27 September, 2002, to the Borgå Diocesan Chapter House,
P.O. Box 30, FIN-06101 Borgå, Finland,
Tel +358-19-5297713 (the Bishop's secretary) or Fax +358-19-585705
or E-mail: carita.hook@evl.fi.*

*Further information may be obtained from the secretary of the conference,
the Rev Dr Jaakko Rusama, Tel +358-50-582 2262 or Fax +358-9-561 39800
or E-mail: jaakko.rusama@abo.fi.*

*Porvoo Day is arranged by the Anglican-Lutheran Society
in co-operation with the Anglican Church in Finland,
the Diocese of Borgå (Porvoo) and the Lutheran congregations in Porvoo*

Kirkon ulkoasiain osaston ja teologisten tiedekuntien edustajat tutustumassa Pietarin teologisiin oppilaitoksiin 31.1.-3.2.2002

Jari Visto

Kirkon ulkoasiain osaston ja teologisten tiedekuntien edustajat tutustuivat 31.1.-3.2.2002 kolmeen Pietarin alueella toimivaan teologiseen oppilaitokseen: Venäjän ortodoksisen kirkon Pietarin Hengelliseen Akatemiaan, Inkerin kirkon koulutuskeskukseen Keltossa ja ELKRAS:in koulutuskeskukseen Novosaratovkassa. Matkan tarkoituksena oli Hengellisen Akatemian osalta edistää Suomesta Akatemiaan suuntautuvan stipendiaattivaihdon uudelleenkäynnistymistä. Kelton ja Novosaratovkan osalta tarkoituksena oli tutustua ja tutkia edellytyksiä molemminpuoliselle opiskelijavaihdolle, joka jäsenyysi osaksi sisarkirkkojen välistä stipendiaattitoimintaa ja lähialueyhteistyötä.

Tausta ja osallistujat

Teologisten asiain toimikunta asetti keväällä 2001 työryhmän pohtimaan kirkkomme stipendivaihdon ongelmia ja tulevaisuutta. Työryhmä totesi yhdeksi keskeiseksi ongelmaksi suomalaisstipendiaattien rekrytoinnin Budapestin teologiseen tiedekuntaan ja Venäjän ortodoksisen kirkon Hengelliseen Akatemiaan Pietarissa. Tilanteen parantamiseksi ehdotettiin mm. seuraavia toimenpiteitä:

käynnistetään molemminpuolinen vierailutoiminta yhteistyössä teologisten tiedekuntien ja opiskelijajärjestöjen kanssa

selvitetään, voidaanko Budapestin teologisen tiedekunnan ja Pietarin Hengellisen Akatemian opintoihin sisällyttää pysyvä suomalaisopiskelijoille räätälöity

opintokokonaisuus. Tämä selkiyttäisi opintojen hyväksilukemista Suomessa ja helpottaisi stipendin markkinointia.

Näissä merkeissä toteutettiin 31.1.-3.2.2002 tutustumismatka Pietarin Hengelliseen Akatemiaan ja luterilaisten kirkkojen koulutuskeskuksiin Pietarin alueella. Matkaan osallistuivat Helsingin teologisesta tiedekunnasta tutkija Kaisa Hintikka ja opiskelijat Topi Haarlaa ja Hannele Harju, Åbo Akademiasta lehtori Bernice Sundkvist, Joensuu teologisesta tiedekunnasta professori Paavo Kettunen ja opiskelija Heta Piirainen, pohjoismaisten teologisten oppilaitosten NORDPLUS-verkostosta TM Jonas Öhman sekä Kirkon ulkoasiain osastolta Timo Frilander (vs. työalasihteeri 31.1. asti) ja Jari Visto (vs. työalasihteeri 1.2. alkaen). Käytännön järjestelyistä ja tulkkauksesta vastasi kansliasihteeri Timo Rosqvist arkkipiispan kansliasta. Matkat ja osa ohjelmasta toteutettiin yhdessä Pietarissa neuvottelleiden Suomen ja Inkerin kirkkojen yhteisen neuvottelukunnan jäsenten kanssa (piispa Voitto Huotari, kirkkoneuvos Risto Cantell ja arkkipiispan sihteeri Heikki Jääskeläinen).

Pietarin Hengellinen Akatemia

Suomen ev.-lut. kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon (VOK) oppikeskusteluihin liittyen aloitettiin 1970-luvulla kirkkojen välillä stipendiaattivaihto, joka on vuosien varrella rikastuttanut molempien kirkkojen teologianharjoitusta. 1990-luvulta alkaen stipendiohjelma on kuitenkin kärsinyt ongelmista erityisesti suomalaisten rekrytoinnissa. Taustalla lienevät paitsi yleinen länsiorientaatio, myös suomalaisopiskelijoille tarjolla olevien vaihtomahdollisuuksien lisääntyminen. Myös Venäjän heikko taloustilanne on tehnyt VOK:n tarjoamista sti-

pendeistä taloudellisesti ongelmallisia, vaikka ne kattavatkin opiskelun ja ylöspidon Akatemiassa. Stipendiaattitoiminnalla on kuitenkin tulevaisuudessakin tärkeä merkitys sekä kirkkomme ekumenisille suhteille että suomalaiselle seurakuntaelämälle. Ekumenian näkökulmasta stipendiaattivaihdolla on oma merkityksensä tilanteessa, jossa VOK:ssa vaikuttaa vahvoja antiekuumenisia virtauksia. Kotimaassa Suomen kirkon on huomioitava kasvavan venäjänkielisen väestön tarpeet. Myös yhteyksien ylläpito venäjänkielistyvään Inkerin kirkkoon synnyttää uusia paineita. Tässä tilanteessa Suomen kirkko tarvitsee entistä enemmän venäjän kieltä, kulttuuria ja ortodoksista teologiaa tuntevia työntekijöitä.

Perjantaina 1.2. tutustuimme Aleksanteri Nevalaisen luostarialueella Pietarin sydämessä sijaitsevaan Pietarin Hengelliseen Akatemiaan. Akatemian historia ulottuu 1725 perustettuun Slaavilais-kreikkalais-latinalaiseen seminaariin. Vallankumouksen jälkeen oppilaitos suljettiin, mutta avattiin uudelleen 1946. Vuodesta 1995 se on toiminut Pietarin ja Laatokan hiippakunnan ja metropoliitta Vladimirin alaisuudessa. Ryhmämme otti vastaan ulkomaalaisten tiedekunnan dekaani Vladislav Antsibor, jonka johdolla tutustuimme seminaarin tiloihin: kirkkoon, lähes 300 000 niteen kirjastoon ja opiskelijoiden asuintiloihin sekä ortodoksiseen museoon.

Hengellinen Akatemia (virallisesti Akatemia ja Seminaari) antaa kahden tasoista koulutusta. Alempaa korkeakoulutasoa vastaa nelivuotinen Seminaari, joka kouluttaa seurakuntapappeja ja diakoneja. Ylempää korkeakoulutasoa vastaa nelivuotinen Akatemia, josta valmistuneet toimivat kirkon tutkimus-, opetus-, ja johtotehtävissä. Seminaarissa on opiskelijoita tällä hetkellä yli 300 ja Akatemi-

assa yli 100. Samassa yhteydessä toimii myös nelivuotinen kanttorikoulutus, jonka noin 100 opiskelijaa ovat pääasiassa naisia. Akatemialla on Venäjän opetusministeriön lisenssi (uskonnollinen erityiskorkeakoulu), jonka perusteella opilaitoksen opettajat ja opiskelijat rinnastetaan statukseltaan valtion korkeakoulujen vastaaviin (esim. opiskelijatutkinto). Akatemian tutkinto ei kuitenkaan ole valtiollinen korkeakoulututkinto, joten sikäläisten opintojen vastaavuuskysymykset arvioidaan Suomen yliopistoissa tapauskohtaisesti. Opetus on kuitenkin katsottu niin korkeatasoiseksi, että käytännössä opintojen hyväksyttämisen ei ole ollut ongelmia.

Ulkomaalaisten opetus on järjestetty omaksi osastokseen, jossa on opiskelijoita tällä hetkellä noin 30. Useimmat ovat ortodokseja entisistä neuvostotasavalloista ja Itä-Euroopasta, mutta muidenkin kirkkokuntien edustajia löytyy. Tämän hetken jännitteet ortodoksimaailmassa tietäen oli kiinnostavaa kuulla, että viime vuonna Akatemiassa oli kaksi ja nytkin yksi Suomen ortodoksisen kirkon lähettämä opiskelija. Ulkomalaiset voivat suorittaa seminaari-, akademia- tai kanttoritutkinnon, osallistua vain tietyille kursseille tai tehdä itsenäistä tutkimusta. Jokaiselle tehdään oma opintosuunnitelma ja tarvittaessa opinnot aloitetaan vuoden tai kahden intensiivisellä venäjän opiskelulla.

Ryhmällemme oli järjestetty noin puolen tunnin tapaaminen Akatemian rehtorin, Tihvinän piispa (Pietarin ja Laatokan hiippakunnan apulaispiispa) Konstantinin kanssa. Hän toivotti ryhmän lämpimästi tervetulleeksi ja kertoi tulewansa 27.-28.2. vierailulle Suomeen. Piispa Konstantinin mukaan Akademia on perinteisesti sekä lähettänyt että vastaanottanut vuosittain 2-3 suomalaisopiskelijaa (viime vuosien tilanteen

tuntien luku sisälsi myös ortodoksit), ja piispa ilmaisi toivovansa toiminnan jatkumista. Myöhemmin Suomessa piispa toisti toiveensa ja korosti Akatemian toivovan nimenomaan pitkäaikaisia, 1-3 vuoden stipendiaatteja. Kuitenkin, ellei Suomen kirkko kykene tällaisia stipendiaatteja lähettämään, on lyhytaikaisempikin, esim. kielenopiskelu mahdollista. Tällöin korostuvat hyvä valmistautuminen ja ajoitus: opintojen käynnistäminen Akatemiassa vie aikansa ja kirkkovuoden juhla-aikoina opetuksessa on pitkiä taukoja.

Kysyimme, voisiko Akademia suunnitella oman opintokokonaisuuden nimenomaan suomalaisopiskelijoille, mikä helpottaisi stipendin markkinointia. Piispa Konstantin piti tätä periaatteessa mahdollisena, mutta vaikutelmaksi jäi, että mikään prioriteetti tällaisen paketin suunnittelu ei tule olemaan. Oma johtopäätökseni on, että stipendityöryhmän ehdotus on hyvä pitää tavoitteena, mutta sen edistäminen vaatii joka tapauksessa pitkäjänteistä työskentelyä. Siihen asti suomalaisopiskelijoiden opinnot suunnitellaan kuten tähänkin asti tapaus- ja tilannekohtaisesti, huomioiden toisaalta opiskelijan kielitaito ja teologiset ennakkotiedot, toisaalta Akatemian opetusohjelma. Tämä on toisaalta mahdollisuus, mutta vaatii myös opiskelijalta oma-aloitteisuutta, ehkä hieman seikkailumieltäkin. Tarjolla on rautaisanos ortodoksista teologiaa, spiritualiteettia ja mentaliteettia.

Inkerin kirkon koulutuskeskus Keltossa

Lauantaina 2.2. tutustuimme Inkerin kirkon koulutuskeskukseen Keltossa. Ryhmämme ottivat vastaan piispa Aarre Kuukauppi, vt. rehtori Tapio Karjalainen ja pääsihteeri, akateeminen dekaani

Aleksander Prilutskij. Keskusteluun osallistui myös kansainvälisten asiain sihteeri Merja Kramsu. Kaikki antoivat tapaamiselle runsaasti aikaansa.

Aluksi piispa Kuukauppi kertoi Inkerin kirkon ajankohtaisista haasteista koulutuksen näkökulmasta. Kirkko kasvaa, uusia seurakuntia perustetaan varsinkin Siperiassa ja Keski-Venäjällä. Ongelmana on koulutetun henkilöstön puute, eli koulutuskeskuksella riittää työsarkaa. Koulutuskeskuksessa tämän hetken suurimpia haasteita ovat uudisrakentaminen ja akkreditointi- ja lisensiointiprosessit. Uuden päärakennuksen rakentaminen on aloitettu lupakysymysten aiheuttamien viivytysten jälkeen. Rakennukseen tulee korkeatasoiset opetus-, ruokailu- ja kirjastotilat sekä Inkerin kirkon arkisto. Vaikka hanke on tällä hetkellä merkittävä taloudellinen rasite, sen toivotaan tulevaisuudessa myös tukevan koulutuskeskuksen taloutta, mahdollistaahan se vierasryhmien tasokkaan majoittamisen.

Koulutuskeskus on hakemassa Venäjän opetusministeriön lisensiointia uskonnollisena erityiskorkeakouluna (vrt. Hengellinen Akatemia) ja tutkinnolleen kansainvälistä akkreditointia (EAAA) alempana korkeakoulututkintona (Bachelor of Divinity). Akkreditointi helpottaa opiskelijavaihtoa ja jatko-opintoja järjestelmään kuuluvien teologisten oppilaitosten kesken, koska Kelton tutkinto avaa väylän maisteri- ja tohtoritutkintoihin kyseisissä oppilaitoksissa. Akkreditointi ei kuitenkaan tuota automaattista oikeutta jatko-opintoihin valtionyliopistoissa, kuten Helsingissä, joissa korostetaan oppilaitoksen statusta paikallisessa valtiollisessa korkeakoulujärjestelmässä. Akkreditointi- ja lisensiointiprosesseista vastaava dekaani Prilutskij arvioi niiden vievän vielä noin kaksi vuotta.

Tänä vuonna koulutuskeskus täyttää opetusministeriön lisenssin ja kansainvälisen akkreditoinnin ehdot esim. opettajien akateemisen tason, kansallisuusjakauman, kirjastopalveluiden ja kansainvälisten tieteellisten yhteyksien suhteen. Noin 30 opettajasta yli 90 % on vähintään maisteritasoisia ja puolet IVY-maiden kansalaisia, kirjastossa saavutetaan 10 000 nimikkeen raja ja laitoksella on toimivat kansainväliset yhteydet (kaksi opiskelijaa stipendiaatteina Bratislavassa ja yksi Cambridgessä; opettajia Lundista, Saksan SELK:sta, ELCA:sta ja Suomesta Åbo Akademista ja kirkollisista järjestöistä, Helsingin teologisen tiedekunnan edustus vähäinen). Kansainväliset yhteydet halutaan säilyttää myös tulevaisuudessa vaikka paikallisten opettajien käyttöä lisätäänkin määrätietoisesti.

Akkreditoinnin ja lisensioinnin vaatimuksien sekä seurakuntatyön tarpeiden takia teologinen koulutus on viime vuodet ollut yhä jatkuvassa muutosprosessissa. Karjalaisen ja Prilutskinin mukaan koulutuksen yhteispituus (5 vuotta, josta ensimmäinen kaikille avoin Teologinen peruskurssi) on saavuttanut toistaiseksi lakipisteensä. Sen sijaan koulutuksen akateemisen tason nostamiseksi dekaani Prilutskinilla oli edelleen kunnianhimoisia suunnitelmia. Ongelmana on, että monien opiskelijoiden perustiedot kristinuskosta ovat varsin heikot. Myös opiskelijoiden sitoutuneisuus seurakuntatyöhön luo koulutukselle haasteita. Pienten vastaperustettujen seurakuntien johtajien on vaikea sitoutua pitkäaikaiseen teologiseen koulutukseen Keltossa. Tästä syystä koulutuksessa vuorottelevat etäopiskelu-, harjoittelu- ja intensiiviset lähiopetusjaksot.

Vaikutelmaksi jäi, että Kelton koulutuskeskuksen vahvuus on sen vahva sitoutuminen paikalliseen todellisuuteen.

Koulutuskeskus palvelee koko Inkerin kirkkoa, mutta on samalla osa elävää seurakuntayhteisöä, joka toimii lähiympäristöönsä juurtuneena ja sitä monipuolisesti palveleen. Koulutus on kokonaisvaltaista ja käytännön seurakuntatyöhön suuntautunutta. Pääasiallinen opetuskieli on venäjä. Teologisena viitekehys on eriasteisesti konservatiivinen luterilainen teologia herätyskristillisin vivahtein. Kansainvälisen opettajakunnan tiettyä kirjavuutta tasapainotetaan sillä, että kutakin teologianalaa opettaa kaksi opettajaa eri maista. Opettajakunnan "keikkaluonteisuus" on toisaalta rikkaus, mutta myös ongelma koulutuksen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta. Kysymys kuitenkin tiedostetaan ja sen kanssa työskennellään määrätietoisesti. Koulutuskeskuksen johto tuntuu olevan hyvissä käsissä, kokemus ja innovatiivisuus ovat hedelmällisessä vuorovaikutuksessa.

ELKRAS:in Novosaratovkan koulutuskeskus

ELKRAS on alunperin saksankielinen, Venäjällä ja muissa entisissä neuvostotasavalloissa toimiva luterilainen kirkko, jonka seurakuntien pääkieli nykyään on venäjä. Kirkon tilanne on siis monessa suhteessa verrattavissa Inkerin kirkkoon, vaikka erojakin on. Lauantai-ilta-päivänä tutustuimme ELKRAS:in teologiseen koulutuskeskukseen Novosaratovkassa Pietarin eteläpuolella. Ryhmämme sai sydämellisen ja arvovaltaisen vastaanoton, läsnä olivat ELKRAS:in arkkipiispa Georg Kretschmar ja koulutuskeskuksen koko nelihenkilinen professorikunta rehtori Stefan Rederin johdolla.

Aluksi arkkipiispa Kretschmar kertoi ELKRAS:in historiasta ja nykypäivästä. Saksankielisen luterilaisuuden histo-

ria Venäjällä ulottuu 1500-luvulle. 1930-luvulla seurakuntia vainottiin, pappeja vangittiin ja tapettiin ja kirkon hallinto tuhottiin. Neuvostoaikana seurakunnat pysyivät elossa aktiivisten naisten ansiosta. Yksi ELKRAS:in eroista Inkerin kirkkoon on, että näiden naisten kastamis- ja saarnaamistoiminta ymmärretään kirkon erityisen viran hoitamiseksi poikkeusoloissa ja tilanteen normalisoiduttua heitä on vihitty papeiksi. 1988 neuvostovalta hyväksyi kirkon hallinnollisen uudelleenperustamisen. Rajojen avauduttua noin 4/5 entisen Neuvostoliiton alueen saksankielisistä muutti maasta ja kirkon historia näytti olevan ohi. Sen jälkeen useimmat seurakunnat ovat kuitenkin ottaneet pääkielekseen venäjän, mikä on mahdollistanut uuden kasvun. Kirkko kasvaa Länsi-Venäjällä ja pienenee idässä. Ongelmana on, että monin paikoin saksan- ja venäjänkieliset seurakunnat elävät käytännössä erillään. Toisaalta Keski-Aasiassa on jo edessä uusi siirtymävaihe venäjästä paikalliskieleen. Kretschmarin mukaan nykyinen ELKRAS on pääasiassa venäjänkielinen kirkko, jolla on vahvat saksalaisen luterilaisuuden perinteet. Kirkko koostuu kahdeksasta paikallissynodista, jotka toimivat varsin itsenäisesti eri IVY-maissa. Seurakuntien lukumäärää ei tiedetä tarkasti, mutta niitä arvioidaan olevan 700-800 ja jäseniä noin 250 000. Kretschmar arvioi, että tulevaisuudessa kirkon yhtenäisyyttä koko entisen Neuvostoliiton alueella ei ehkä kyetä pitämään yllä. Tälläkin hetkellä kokonaiskirkollinen taso (hallinto ja koulutus) on täysin Saksasta (EKD ja maakirkot), LML:lta ja ELCA:lta tulevan rahoituksen varassa.

Novosaratovkan koulutuskeskus on alunperin ympärillä olleen saksalaiskylän kirkko. ELKRAS osti huonokuntoisen rakennuksen 1993 ja perusteellisen, 4 vuotta kestäneen ja korkeatasoisesta lop-

putuloksesta päätellen runsaasti varoja vaatineen remontin jälkeen ensimmäinen seminaarikurssi aloitti keväällä 1997. Novosaratovkaan siirtyi Riiassa aloitettu koulutustoiminta. Novosaratovka on kirkon pääasiallinen koulutuspaikka, mutta seminaareja suunnitellaan myös aluesynodeihin. ELKRAS:in koulutus on edelleen muovautumisvaiheessa, onhan ensimmäinen vuosikurssikin vasta valmistumassa. Konsepti vaikuttaa kuitenkin jossain määrin erilaiselta kuin Keltossa. Koulutus on nelivuotinen, josta viimeinen vuosi harjoitellaan seurakunnassa. Opetus on jaksotettu kolmeksi lukukaudeksi. Keltossa mainittu opintoja rajaava reunaehto, opiskelijoiden tarve säilyttää työyhteys seurakuntiansa, ei noussut keskustelussa lainkaan esille. Näillä perustein Novosaratovkan akateeminen lukuvuosi vaikuttaa pidemmältä ja yhteys seurakuntatyöhön hieman vähemmän kiinteältä kuin Keltossa. Myös opettajaresursseissa on olemassa ero. Novosaratovkassa opetuksesta vastaa neljä pitkäaikaisesti sitoutunutta päätoimista yliopistoteologia. Rehtori Rederin alaisuudessa opettaa tällä hetkellä kaksi saksalaista ja yksi amerikkalainen teologian tohtori. Tällaisen panostamisen seminaarin noin 30 opiskelijaan (10/vuosikurssi) mahdollistaa se, että koulutuskeskuksen toiminta on kokonaan ulkomaisen rahoituksen varassa. Juoksevista kuluista vastaa LML, huomattavaa tukea antavat EKD ja Saksan luterilaiset maakirkot sekä ELCA. Koulutuskeskuksella on Venäjän opetusministeriön lisenssi, mutta ei kansainvälistä akkreditointia. Jatko-opiskelijoita on lähetetty Transilvanian saksankielisen luterilaisen kirkon (Siebenbürgenin kirkko) seminaariin Sibiussa.

Novosaratovkan koulutuskeskuksen tulevaisuuden kannalta kriittinen kysymys on nähdäkseni, miten koulutuksen sisäl-

tö ja taloudelliset edellytykset kyetään integroimaan venäläistyvän kirkon todellisuuteen. Nykyiset toiminnan puitteet ovat upeat ja opettajaresurssit korkeatasoiset, mutta täysin "tuontitavaraa" ja perustuvat mittavaan tukeen LML:lta, ELCA:lta ja Saksan kirkoilta. Miten pitkään taloudellinen ja koulutuksellinen tuki voidaan säilyttää näin korkealla tasolla? Entä sen jälkeen? Missä vaiheessa ja millä tasolla ELKRAS voi itsenäistyä taloudellisesti, koulutuksellisesti ja henkilöstöltään itsekannattavaksi kirkoksi? Integroitumisen keskeneräisyys näkyy myös siinä, että seminaarin pääasialliset opetuskielet ovat saksa ja englanti, mikä on vaikeuttanut opiskelijoiden rekrytointia. Näissä suhteissa kehitys Inkerin kirkossa näytti olevan pidemällä.

Lyhyen vierailumme perusteella syntyi vaikutelma, että koulutuskeskusten esikuvat ja tavoitetilat ovat jossain määrin erilaiset. Keltossa koulutuksen yhteys seurakuntatyöhön vaikuttaa suhteellisen suoraviivaiselta. Akateemista tasoa pyritään nostamaan, mutta se ei ole itsetarkoitus. Opetuksen tavoitteena on antaa vahvat raamatullis-dogmaattiset valmiudet opetus- ja julistustyöhön seurakunnassa eikä opiskelijoita haluta järkyttää radikaaliteologialla. Myös Novosaratovkassa korostetaan opintojen käytännöllistä orientaatiota. Samalla kuitenkin pyritään, opiskelijoiden lähtötason rajoissa, soveltamaan koulutukseen saksalaisen yliopistoteologian perinteitä. Opiskelijoiden käsitystä kristillisestä uskosta tietyn opin hallintana pyritään tietoisesti laajentamaan keskustelemaan suuntaan. Koulutuksen tavoite määritellään akateemisesti: antaa valmiudet lukea itsenäisesti vieraskielistä teologista kirjallisuutta. Opiskelijoiksi hyväksyttäviltä edellytetään kasteen, seurakunnan suosituksen ja kutsun sekä kir-

kon hyväksynnän lisäksi myös saksan tai englannin auttava hallinta ja psykologisen soveltuvuustestin läpäiseminen. Näistä painotuseroista huolimatta tohtori Repp, joka opettaa myös Keltossa, arvioi sikäläisen koulutuksen tällä hetkellä korkeatasoisemmaksi.

Molemmissa oppilaitoksissa akateemisen tason nostamisessa on huomioitava opiskelijoiden edellytykset. Keltossa rajoittavana tekijänä nähtiin nimenomaan puutteet kristillisissä perustiedoissa, Novosaratovkassa erot koulutustaustoissa yleisemmin. Näin ollen ainakin lyhyellä tähtämellä ja pidempiaikaisen opiskelijavaihdon osalta säilynee tilanne, jossa koulutuskeskukset ovat lähettäviä ja Suomen oppilaitokset vastaanottavia osapuolia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei yhteyksiä voisi rakentaa ja tietyn-tyyppistä molempia osapuolia hyödyttävää opiskelijavaihtoa toteuttaa jo nyt. Mielekäs ja rikastuttava kokemus molemmille osapuolille voisi olla esim. Keltossa yhteisenä toteutettu toiminnallisesti painottunut intensiivikurssi jolla-kin suomalaisen yliopisto-opetuksen

“katvealueella” (esim. valmiudet käytännön lapsi- nuoriso- tai diakoniatyöhön tai tavoittavaan toimintaan). Opiskeluaikaiset yhteydet luovat joka tapauksessa sen pohjan, jolle Suomen kirkon ja Venäjällä toimivien sisarkirkkojen suhteiden jatkuvuus tulevaisuudessa rakentuu. Keskeinen yhteyksiä vaikeuttava ongelma on yhteisen kielen puute. Molemmissa koulutuskeskuksessa asiaan on kuitenkin kiinnitetty huomiota ja Keltossakin englannin kielen opetusta on tehostettu. Tulevaisuudessa yhteinen kieli Inkerinmaalla onkin yhä harvemmin suomi, useammin venäjä, englanti tai saksa.

Toisaalta opiskelijoiden ja oppilaitosten yhteyksiä ja perustaa tulevalle voidaan luoda nopeastikin. Tämän osoittivat ryhmämme opiskelijat, jotka ryhtyivät jo paikanpäällä luomaan kontakteja ensi syksyksi suunniteltua suomalaisopiskelijoiden Pietari-ekskursiota varten.

Haettavana olevat stipendit

Ulkoasiain osaston välittämät stipendit

Luterilaisen maailmanliiton stipendit

Luterilaisen maailmanliiton stipendit ovat jälleen haettavissa vuoden 2002 syyskuun 15 päivään mennessä.

LML:n stipendiohjelman painopiste on tällä hetkellä "kolmannen maailman" sekä entisen itä-Euroopan kirkkojen tukemisessa.

Teollistuneen maailman (Eurooppa, Pohjois-Amerikka) kirkkojen jäsenille stipendejä myönnetään vain erityisistä, tarkoin perustelluista syistä.

Suomalaisen stipendin hakijan mahdollisuudet stipendin saamiseen ovat parhaat silloin, kun suunniteltu opiskelu tähtää kulttuurien väliseen oppimiseen (Inter-cultural learning), eli opiskelu on tarkoitettu suorittaa Afrikassa, Aasiassa tai Latinalaisessa Amerikassa. Stipendijakso voi vaihdella 3-12 kuukauteen.

Akateemisten, esim. teologisten, opiskelijien lisäksi ohjelman puitteissa tuetaan myös käytännöllisempää, ei-akateemista

opiskelua. Etusijalle asetetaan ohjelmat, joiden painopisteenä on joku seuraavista: Kehitys, Sosiaalinen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus, Ihmisoikeudet, Kristinusko ja muut uskonnot ja Kristinusko ja ideologiat.

Kirkkojen maailmanneuvoston stipendit

Suomen ekumeeninen neuvosto (SEN) välittää stipendihakemuksia Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) stipendiasian toimistoon Geneveen. Stipendien tarkoitus on tarjota mahdollisuus ekumeeniseen oppimiseen ulkomailla, toisessa tunnustuskunnassaja kulttuuriympäristössä.

Stipendeillä tuetaan opiskelua, jossa yhdistyy ammatillisuuden lisäksi käytännöllisyys. Stipendejä ei ole tarkoitettu pelkästään kirkollisten alojen työntekijöille tai opiskelijoille. Stipendit soveltuvat hyvin monen alan ihmisille, jotka ovat aktiivisia seurakunnassaan.

Viime vuosina KMN on asettanut erityistä painoarvoa käytännöllisiin, lyhyt-

aikaisiin ja maailman eteläpuoliskolle suuntautuneisiin hankkeisiin.

Ekumeenisen neuvoston hallituksella on kriteerit, joiden perusteella hakijoita suositellaan KMN:lle. Tärkeimpänä kriteerinä pidetään hakijan kouluttamisen ekumeenista painoarvoa. On toivottavaa, että hakija on suorittanut alansa loppututkinnon. Työkokemus omalta alalta on eduksi. Arvoa annetaan myös sille, että hakijan opiskelu ja ekumeeninen kokemus tukee hakijan taustayhteisöä/kirkkoa hänen palattuaan kotimaahan. Stipendien saajat ovat yleensä alle 45-vuotiaita.

Nyt haettavana olevat stipendit koskevat 1.8.2003 jälkeen tapahtuvia opintoja.

Hakemukset liitteineen tulee toimittaa SEN:n toimistoon, os. PL 185 (Katajanokankatu 7A), 00161 Helsinki, 31.10. klo 15.00 mennessä.

Lisätietoja ja hakemuslomakkeita välittävät stipendiasiaain sihteeri ja SEN:n toimisto, puh. (09) 180 2369, fax (09) 174 313, sähköposti: sen@kolumbus.fi.

Eurooppaan

Unkarin luterilaisen kirkon teologiseen akatemiaan

Venäjän ortodoksisen kirkon Pietarin hengelliseen akatemiaan

Edellytyksenä näiden stipendien saamiselle on opiskelumaan kielen hallinta ja loppuvaiheessa olevat teologian opinnot. Stipendit sopivat myös vastavalmistuneille. Stipendiaattijakso joko koko lukuvuosi tai 3–4 kk. Hakuaika puoli vuotta ennen aiottua opintojen alkamista (= lukukauden alkua).

Baijerin maakirkko Saksassa myöntää kirkollemme vuosittain 8–10 stipendiä **Erlangeniin**. Stipendi käsittää 1–5 kk opinnot Erlangenissa tai Münchenissä tai kuukauden kielikurssin Erlangenissa. Stipendi kattaa asumisen ja opinnot, mutta ei matkoja. Stipendi on tarkoitettu jatko-opintojen harjoittajille.

Stipendit Yhdysvaltoihin

Chicagossa, Lutheran School of Theology at Chicago, on mahdollista harjoittaa jatko-opintoja kirkkomme stipendivaihdon puitteissa. Tiedustelut ks. alla.

* * * * *

Lähempiä tietoja kaikista näistä stipendeistä ja hakuprosessista on saatavissa **Kirkon ulkoasiain osastosta/Teologiset asiat, Satamakatu 11, PL 185, 00161 Helsinki, puh. 09-18021.**

Ulkoasiain osaston kotisivu

KUO:n kotisivun osoite on <http://www.evl.fi/kkh/kuo/>. Sivulta löytyy tiedot mm. avoinna olevista työpaikoista ja haettavana olevista stipendeistä. Reitti kirkon kotisivun (www.evl.fi) kautta on **www-palveluja** kirkon ulkomaansuhteet ja ekumeeniset yhteydet.

RESEPTIO ?????????????????????????????

- reseptio on vastaanottamisprosessi
- se on kirkollisen ja teologisen tiedonkulun yksi väline
- ruohonjuuritasoan etsimistä
- palautteen saamista ja antamista
- vastaanottamista
- virallista tai epävirallista hyväksyntää
- teologisten tekijöiden ja dialogien vaikutusta
- siinä on eri tasoja, kirkollinen, seurakunnallinen, yksilöllinen
- vaikuttavia tekijöitä ovat myös ei-teologiset tekijät
- prosessi voi johtaa tuloksiin, vuorovaikutukseen
- prosessi voi johtaa kaiken loppumiseen
- kysymys on liikkeestä, joka etsii muotoaan
- Reseptio on myös Kirkon ulkoasiain osaston teologisten asiain toimiston ja ekumeniikan arkiston yhteisiä kysymyksiä ja tiedotusta
- tämä lehti haluaa löytää kohderyhmäkseen teologisista kysymyksistä kiinnostuneet henkilöt, jotka haluavat tietää enemmän, mitä kirkollisella ja ekumeenisella saralla keskustellaan...

TILAUSLOMAKE:

HALUAN, ETTÄ MINULLE POSTITETAAN RESEPTIO-TIEDOTUS-LEHTI:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITETAAN OSOITTEELLA: RESEPTIO/ KIRKKOHALLITUKSEN
ULKOASIAIN OSASTO, PL 185, 00161 Helsinki

Hyvä opiskelijatilaaja! Mikäli osoitteesi vaihtuu tai haluat lopettaa Reseption tilauksen, pyydämme sinua ystävällisesti ilmoittamaan: toimistos sihteeri Hilka Ranki, Systemaattisen teologian laitos. Aleksanterinkatu 7 PL 33, 00014 Helsingin yliopisto, p. 09-191 23030